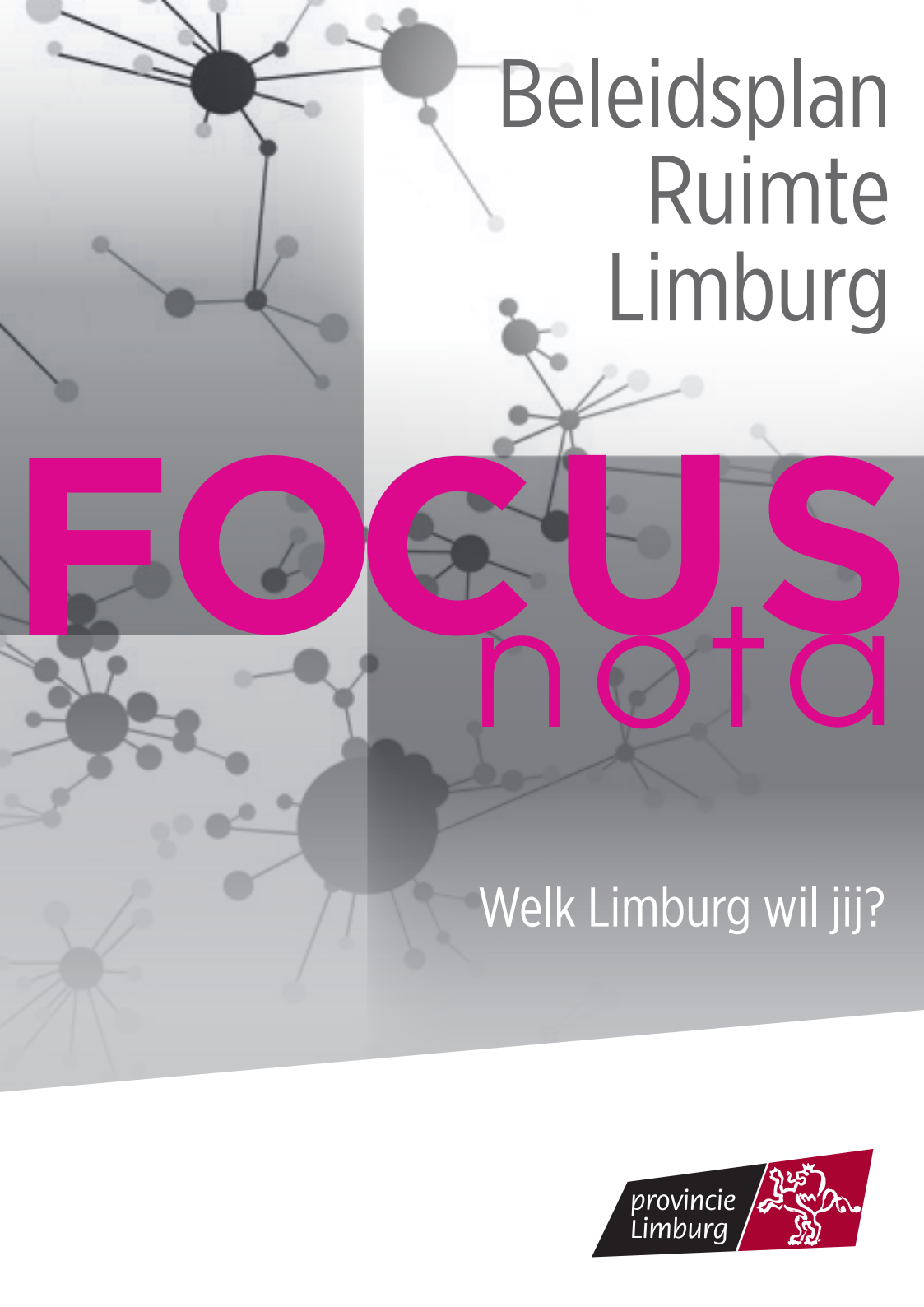

Beleidsplan Ruimte Limburg

FOCUS nota

Welk Limburg wil jij?

provincie
Limburg

Beleidsplan
Ruimte
Limburg

FOCUS nota

Welk Limburg wil jij?

Perspectief voor de toekomst

13

Strategieën

Ruimtelijke strategieën

Operationele strategieën

25

31

89

Proces Beleidsplan Ruimte Limburg

127

Voorwoord

De toekomst van Limburg geven we samen vorm. Het **Beleidsplan Ruimte Limburg** vormt het ruimtelijk manifest om met z'n allen samen te werken aan het Limburg van morgen. Deze focusnota is een eerste aanzet. We schetsen hiermee een **perspectief voor de toekomst** en de **strategieën** waarmee we dit willen bereiken. De provincie engageert zich om in te zetten op die vlakken waar ze vanuit haar bevoegdheid een impact op heeft, een meerwaarde kan bieden of het verschil kan maken.

Het ruimtelijk beleid voor morgen vertrekt vanuit de **ruimtelijke kwaliteiten** van Limburg vandaag. De verscheidenheid aan streken, waardevolle open ruimte en stedelijke structuur op mensenschaal blijven we ook in de toekomst koesteren. De centrale ligging van Limburg in de Euregio is een troef en opent perspectieven.

Limburg is interessant en aantrekkelijk omdat er op een relatief kleine oppervlakte zo'n **variëteit aan streken en landschappen** voorkomt. Haspengouw is niet hetzelfde als het Maasland. De Kempen verschilt van de Voerstreek. Zelfs de mentaliteit van de mensen die er wonen verschilt per regio. Het bepaalt de structuur en het karakter van Limburg, het DNA waar we op verder moeten bouwen. Samen vormen we één geheel: Limburg.

De **open ruimte** is een unieke selling proposition voor Limburg. In Vlaams perspectief is de Limburgse open ruimte extra large. We hebben uitgestrekte landbouwgebieden, het enige Nationaal Park en met Bosland het grootste bos van Vlaanderen. 74% van Limburg is open ruimte en ze is van betere kwaliteit. Limburg is koploper op het vlak van biodiversiteit en beschermde natuur. De open ruimte levert heel wat ecosystemendiensten en bepaalt in belangrijke mate de leefkwaliteit, het uitzicht en de aantrekkelijkheid van Limburg.

Limburg heeft een andere **stedelijke structuur** dan de rest van Vlaanderen. Limburg heeft geen stad met de omvang van Antwerpen of Gent. We hebben wel een kwalitatief en veelzijdig netwerk van kleinere steden en aangename dorpskernen met een mix aan voorzieningen en activiteiten.

Bedrijventerreinen, incubatoren, winkelconcentraties, zorg- en onderwijscampussen en toeristisch-recreatieve domeinen vullen die stedelijke structuur aan. Verbindende (snel)wegen, spoorlijnen, fietspaden en kanalen zorgen ervoor dat we ons kunnen verplaatsen tussen al die stedelijke elementen. Steden, dorpen en landschap zijn in Limburg sterk met elkaar verbonden en verweven. Het kenmerk van de verstedelijkte structuur in Limburg is de "mensenschaal". Dit levert een kwaliteitsvolle leefomgeving op in de steden en de dorpen.

Limburg heeft een uitgesproken **rol in Vlaanderen**. Onze ligging zorgt ervoor dat we het schakelgebied zijn tussen de Vlaamse Ruit, de Euregio Maas-Rijn en het Ruhrgebied. We liggen midden in de kennisregio's van de "Eindhoven-Leuven-Aken triangle" (ELAt). Het uitgebreide netwerk aan incubatoren en de beschikbaarheid aan bedrijventerreinen maken Limburg tot een hotspot voor innovatie en bedrijvigheid. Limburg heeft sterke troeven in handen om de Vlaamse klimaatdoelstellingen mee te realiseren. We beschikken over uitzonderlijke potenties op het vlak van geothermie en hebben nu al de meeste zonnepaneleninstallaties per inwoner in Vlaanderen. We hebben een goed woonklimaat. Onze kwaliteitsvolle natuur is overal nabij, levert een belangrijk aandeel van de Vlaamse biodiversiteit en tempert mee de klimaatverandering. In Limburg wordt die klimaatverandering trouwens onderzocht op een internationaal wetenschappelijk niveau (Ecotron UHasselt). De diversiteit aan landschappen, het aanbod aan cultuur en fiets- en wandelinfrastructuur zorgt voor een bloeiende vrijetijdseconomie. Kortom, Limburg levert een onmiskenbare toegevoegde waarde aan Vlaanderen.

Het Ruimtelijk Structuurplan Limburg is 15 jaar oud. Een update van het provinciale ruimtelijk beleid is nodig. Met de omslag naar beleidsplanning oriënteren we ons meer op strategische doelen dan te streven naar een allesomvattend plan. We staan voor heel wat **uitdagingen** die een impact hebben op de leefomgeving van Limburg. We zoeken hoe Limburg van economische betekenis kan zijn binnen een internationale context. De samenstelling van de bevolking verandert en dus ook de woonbehoeften. Verspreide bebouwing zet zich door. De open ruimte staat onder druk terwijl de natuur-, bos- en landbouwgebieden essentieel zijn voor onze voedselproductie, biodiversiteit, luchtzuivering, wateropvang, houtvoorraad, ontspanning in het groen en de strijd tegen de klimaatverandering. En ook bereikbaarheid en ontsluiting van onze provincie met de auto, de fiets, het openbaar en collectief vervoer blijft een focuspunt.

Deze uitdagingen zijn opportuniteiten of bedreigingen. We moeten nadenken in welke mate ze de ruimtelijke ordening mee bepalen en hoe we ermee kunnen omgaan. Dit is natuurlijk geen verhaal van het provinciebestuur alleen, maar van de **provincie als regio en als partner** van gemeenten, Vlaanderen en veel andere actoren en organisaties. Door duidelijke beleidskeuzes op het vlak van ruimtelijke ordening én vooral door **samenwerking** kunnen we Limburg blijven profileren als sterke regio waar het goed is om te leven. Dat blijft onze ambitie.

We nodigen iedereen uit om met ons mee na te denken over het ruimtelijk beleid voor het Limburg van morgen.

*Inge Moors,
gedeputeerde van ruimtelijke ordening en wonen.*

Perspectief voor de toekomst

FOCUS
nota

Perspectief voor de toekomst

WELKOM in 2040

We stellen een “toekomstscenario”¹ voor waarin we een wensbeeld schetsen voor Limburg. We doen als het ware een voorafname op de toekomst. We beschrijven hoe de provincie eruitziet in 2040, of beter, hoe wij willen dat Limburg eruitziet over 20 jaar. Dit is het perspectief waar we naar toe willen werken.

Uiteraard wordt de slaagkans van dit toekomstscenario mee bepaald door heel wat variabele factoren waar de provincie zelf geen of nauwelijks vat op heeft, zoals economische fluctuaties. Dat maakt het eens zo belangrijk om een ambitieus en wervend, maar ook realistisch en haalbaar toekomstbeeld te verwoorden. Vanuit deze ambitie zal de provincie keuzes maken, samen met de gemeenten, Vlaanderen en alle andere partners.

We kijken vooruit en zullen flexibel inspelen op veranderende maatschappelijke ontwikkelingen, zonder daarbij onze ambitie te verlagen of ons doel uit het oog te verliezen.

¹ De methodiek om te werken met een toekomstscenario sluit aan op de oefening die de afdeling Ruimtelijke Planning van de provincie samen met TomorrowLab heeft gemaakt. Er werden 4 mogelijke toekomstscenario's ontwikkeld en beschreven hoe de leefomgeving er in 2040 zou kunnen uitzien en hoe Limburg zich hierin positioneert. Die inzichten zijn interessant om veranderingen in de leefomgeving tijdig te detecteren, de impact op Limburg hiervan in te schatten en er op te anticiperen vanuit provinciaal ruimtelijk beleid.

Een aantrekkelijke en dynamische regio

Limburg is in 2040 een aantrekkelijke en dynamische regio met herkenbare streekidentiteiten, goed verbonden steden en dorpen, een hoogkwalitatieve open ruimte en internationale allure. Zo is Limburg gekend en gewaardeerd bij haar huidige en nieuwe inwoners, investeerders, bezoekers en partners. Via partnerschap hebben de gemeenten en de provincie, Limburg als een merk op de kaart gezet. De provincie behartigt de belangen van de deelregio's en Limburg als geheel. De provincie neemt acties om te beschermen, te realiseren, te investeren of te faciliteren.

Lokale versterking, klimaatadaptatie en de duurzame ontwikkelingsdoelen² zijn de leidraad voor een blijvende inzet voor de ruimtelijke kwaliteit van Limburg: het versterken van de steden, dorpskernen en de open ruimte. Limburg heeft in 2040 een betonstop en een groei in levenskwaliteit en welvaart gerealiseerd.

Een belevingsvol netwerk op mensenmaat

Het resultaat van het jarenlange beleid van de gedeconcentreerde bundeling is vandaag duidelijk zichtbaar in Limburg. Limburg is geëvolueerd naar meer stedelijke beleving. Daarbij is ook de verweving en de interactie tussen stad en landschap, die zo kenmerkend zijn voor Limburg, verder gecultiveerd. Dit hanteerden we als uitgangspunt bij alle ruimtelijke ontwikkelingen gedurende de laatste 20 jaar.

In Limburg wonen en werken we dicht bij mekaar, maar het groen is steeds nabij. Verstedelijking en open landschap zijn bondgenoten, geen opposanten. Die boeiende wisselwerking onderstreept het kwalitatief verschil van Limburg ten opzichte van andere stedelijke regio's.

De stedelijkheid van Limburg is verhoogd door een gerichte versterking van het regionaalstedelijk gebied Hasselt-Genk, de kleinstedelijke gebieden en de verbindingen ertussen. Limburg is een multipolair ruimtelijk netwerk met een stedelijke structuur op mensenmaat. Mensen vinden binnen hun dagelijkse actieradius een geschikte werklocatie en woning voor hun gezinssituatie. Ze kunnen terugvallen op een gevarieerd aanbod aan functies, diensten, handel, andere economische activiteiten en een multimodaal vervoersaanbod in de nabijheid. Dit verhoogde de aantrekkelijkheid van onze provincie. Jongeren kiezen opnieuw voor een toekomst in de regio waar ze opgroeiden.

De realisatie van bijkomende woningen en de inplanting van regionale bedrijven en voorzieningen werden vanuit een regionale context aangestuurd. Ontwikkeling en hergebruik binnen het bestaande ruimtebeslag is het nieuwe normaal. Verweefbare economische functies vinden een plaats in de kernen. Stadscentra zijn een levendige mix van handel, vakmanschap, kantoren, publieke diensten, huisindustrie, winkelfabriekjes. Ook in de dorpen zijn de beleidskeuzes steeds in het kader van kernversterking en kwaliteitsverhoging gemaakt. Dit resulteert in een goede leefbaarheid en vitale kernen.

Verhoging van de stedelijkheid en verweving van functies gebeuren in afweging met de ecologische en maatschappelijke draagkracht en hinderfactoren. Groen en groei gaan samen in Limburg. Hitte-eilanden binnen de steden gaan we tegen door voldoende groene plaatsen en open waterlopen te voorzien. Het zijn aangename publieke ruimten in het verdichte stedelijk weefsel.

Vlotte mobiliteit voor iedereen

De mobiliteit heeft de laatste 20 jaar een grote evolutie doorgemaakt, niet in het minst op technologisch vlak. Een omslag van fossiele verbrandingsmotoren naar milieuvriendelijkere alternatieven heeft zich succesvol doorgezet. Auto's, al dan niet zelfrijdend, zijn veiliger geworden en worden meer gedeeld. De auto is nog steeds aanwezig, maar het autobezit is verminderd en meer "nabijheid" heeft het aantal autokilometers doen afnemen. Het gebruik van de wegen is daarom gedaald. Op bepaalde plaatsen is de vrijgekomen publieke ruimte anders georganiseerd en heringericht. Er werd meer plaats gegeven aan voetgangers, fietsers, deelauto's of collectieve vervoersmodi. Er is minder verkeersdruk en vervuiling en het aantal verkeersslachtoffers is gedaald.

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen met aanzienlijke verkeersgeneratie situeren zich stelselmatig in omgevingen met een hoge bereikbaarheid en een goede multimodale ontsluiting. We integreren duurzame mobiliteit al in de conceptfase van deze projecten.

Ontsluiting en bereikbaarheid tussen en binnen de kernen zijn belangrijk en daar wordt nog steeds sterk op ingezet. Het Spartacusplan is uitgevoerd en verhoogde aanzienlijk de bereikbaarheid voor Noord- en Oost-Limburg. De provincie blijft ijveren voor meer duurzame bereikbaarheid via openbaar en collectief vervoer in al zijn vormen.

De provincie nam verschillende initiatieven om het fietsroutenetwerk performanter te maken. Door het hele fietsnetwerk systematisch en doordacht te realiseren, vormt het een volwaardige alternatieve verbinding tussen steden, dorpen en andere strategische locaties. Dit heeft er toe bijgedragen dat de elektrische fiets de auto heeft verdrongen als hoofdvervoermiddel voor afstanden van minder dan 10 kilometer. De fietssnelwegen zijn gerealiseerd en worden veel gebruikt. Een fijnmazig en veilig fietsnetwerk sluit hier optimaal op aan. Het onderscheid tussen het functioneel en toeristisch-recreatief fietsnetwerk is daarbij vervaagd. Er is sterk geïnvesteerd in de beleving en het comfort. De regio is een onmiskenbaar fietsparadijs.

Mobipunten in de kernen, de stadsrand en op strategische plaatsen zijn toegankelijke mobiliteitshubs en zorgen voor een vlotte overstap tussen vervoersmodi op goed geconnecteerde netwerken.

Dit wordt ondersteund door technologische ontwikkelingen en open dataplatformen. Mobiliteit is een aaneenschakeling van allerlei diensten en modi geworden. Dit systeem is in Limburg goed ingeburgerd na succesvolle pilootprojecten vanuit de overheid, de privésector en burgerinitiatieven. Het gebruikscomfort neemt nog steeds toe.

De afbakening van Limburg als één vervoersregio bood de structuur en de opportuniteit om de mobiliteit voor de hele provincie te organiseren. Limburg heeft hiervan geprofiteerd en zich geprofileerd als een ontwikkelingsregio voor innovatieve vormen van mobiliteit. Door synergie te zoeken met de incubatoren en de universiteit, is er in Limburg een omgeving gecreëerd waarin nieuwe modi voor duurzaam vervoer worden onderzocht en ontwikkeld.

Hoogkwalitatieve open ruimte

Ook op het vlak van open ruimte en natuur is Limburg een topregio, zowel door de kwaliteit als de omvang. Gelijktijdig met het gericht kernenbeleid, is ook ingezet op ontsnippering van de open ruimte. Iedere opportuniteit om onnodige verharding in de open ruimte op te ruimen wordt benut.

Verschillende maatregelen en beleidskaders beschermen en versterken de strategische landbouwvoorraad, de Europese natuurdoelen, grote natuurkernen en de vele verbindende groenblauwe aders, de waterkwaliteit, de cultuurlandschappen en de geografische kenmerken. Door meer samenhang en fijnmazigheid van de natuur- en landbouwgebieden is de biodiversiteit in Limburg erop vooruitgegaan. De ecologische draagkracht van de provincie is vergroot. De typische landschappen en natuurparken worden gewaardeerd en gerespecteerd.

De landbouw blijft een belangrijke openruimtebeheerder binnen Limburg. De verankering van de landbouw heeft het landschap open kunnen houden. De voedselproductie is duurzaam, kwalitatief, hoogwaardig, divers en aangepast aan de grillige weersomstandigheden ten gevolge van de klimaatverandering. De gezamenlijke inzet van provincie, landbouwers en natuurverenigingen in de strijd tegen wateroverlast en watertekorten is maar één van de klimaatadaptatiemaatregelen die binnen Limburg effectief vorm kregen.

De gemeentefinanciering is bijgestuurd. Hierdoor wordt de aanwezigheid van en investeringen in de open ruimte ook financieel gewaardeerd. De natuurkwaliteit en het ecomaatschappelijk bewustzijn zijn verhoogd. De ecosysteemdiensten genereren nieuwe winsten, besparingen en vullen de noden van de maatschappij in. Dit alles maakt dat Limburg zowel voor zijn inwoners, toeristen als voor investeerders een interessante en aantrekkelijke regio is.

Sterke ontwikkelingsregio met internationale allure

De economie is gedifferentieerd en in balans. De economie vernieuwt stelselmatig op het ritme van de mondiale trends en evoluties. Innovatie en een internationale mindset hebben vaste voet aan de grond gekregen in Limburg. Het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA) met onder andere de multimodale internationaal georiënteerde logistieke poort Genk is een stabiele economische drager van de provincie. De selectieve uitbouw van strategische plaatsen zoals de Corda Campus, de Universitaire Campus, GreenVille, ThorPark,... hebben Limburg als sterke ontwikkelingsregio op de Vlaamse, Belgische en internationale kaart geplaatst.

De Limburgse economie is sterk geëvolueerd naar een circulaire economie. Ze heeft een pioniersfunctie gehad in het zoeken naar nieuwe toepassingen van materialenhergebruik in haar speerpuntsectoren zoals de maakeconomie en de bouw. Dit kreeg vorm binnen het industriële weefsel in Noord-Limburg, waarna het werd uitgebreid naar de rest van Limburg, Vlaanderen en Europa.

Gemeenten werken in steeds betere verstandhouding aan gemeenschappelijke uitdagingen. Iedere regio heeft enkele sterke strategische hefboomprojecten gerealiseerd die de economie een boost gaven. De specialisatie van de regio's heeft tot een identiteitsversterking geleid. Het lokaal ondernemerschap is versterkt. Bedrijven vinden elkaar doelgericht. Ook meer gevestigde waarden uit de bedrijfsweld van binnen- en buitenland vinden een plaats in Limburg om te investeren.

Het is een evidentie voor de gemeenten om een nieuw lokaal bedrijventerrein in samenwerking te ontwikkelen op de ruimtelijk meest optimale plaats. Bedrijventerreinen worden eco-efficiënt ontworpen en ingericht, met een duurzaam en intelligent parkmanagement rond materialen- en energiestromen. Veel bedrijventerreinen zijn geherstructureerd en worden intensiever gebruikt door een mix van grote en kleine bedrijven en aanvullende diensten. Door de clustering en knowhow op deze bedrijventerreinen, is er ruimtewinst geboekt.

Limburg biedt door middel van de verschillende gespecialiseerde incubatoren een goede voedingsbodem voor creatief ondernemerschap. Hier vindt een kruisbestuiving plaats tussen onderzoekers en ondernemers. De vele start-ups zijn sterk lokaal verankerd en zorgen mee

voor de economische weerbaarheid van Limburg. Zij krijgen de ruimte en ondersteuning om als scale-ups, hun activiteiten op Limburgse bodem verder uit te bouwen.

De vrijetijdseconomie is een vaste waarde in het socio-economische systeem met veel niet-delokaliseerbare jobs. Limburg blijft aantrekkelijk voor bezoekers omdat het zijn intrinsieke kwaliteiten, zoals de natuur, de landschappen en het cultuurhistorisch patrimonium koestert en de toeristische ondernemers volop inzetten op kwaliteit, beleving en duurzaamheid.

Door de aandacht van de consument voor herkomst, herkenbaarheid en duurzaamheid van zijn voedsel is de band tussen stad en landbouwer versterkt. Lokale voedselstrategieën zijn in de Limburgse centrumsteden opgestart. Op lokale markten brengen de landbouwers standaard hun eigen producten rechtstreeks aan de man.

Voortrekkersrol in de energietransitie

Energie wordt op zijn reële waarde geschat door de integratie van alle maatschappelijke kosten in de marktprijs. Hierdoor wijzigde de energiemarkt en zijn duurzame en koolstofarme energieproductie, -opslag en -transport vandaag de norm.

Limburg is aantrekkelijk voor en door de productie van hernieuwbare energie. Door de aanwezige kennis, ondergrond, middelen en ambitie heeft Limburg een voortrekkersrol gespeeld in de energietransitie in Vlaanderen, met EnergyVille als centraal kenniscentrum. Limburg heeft haar unieke kans op vlak van geothermie gegrepen. Inspirerende en succesvolle proefprojecten rond geothermie, maar ook rond warmtenetten, waterstof en duurzame op biobaseerde brandstoffen hebben gezorgd voor kennisopbouw bij steden en gemeenten. Slimme energiesystemen worden nu in heel de provincie en op lokale schaal uitgerold.

Het zijn vooral de eigen inwoners en bedrijven die onze resources benutten en er voordeel uit halen. Via toegankelijke participatiemodellen profiteren zij mee van het uitgebouwde energielandschap.

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen voor wonen, economie en recreatie worden uitgebouwd met diverse duurzame energievormen. De ruimtelijke verdichting in de kernen en op bedrijven-terreinen maakt dat warmte- en energie-uitwisseling tussen gebruikers, collectieve installaties op wijkniveau en meerdere kleine energieproductie-installaties in een performant lokaal netwerk mogelijk zijn.

In het Economisch Netwerk Albertkanaal wordt nog sterker ingezet op wind- en zonne-energie binnen het reeds bestaande ruimtebeslag. De provincie bewaakt het evenwicht tussen gebieden die ingezet worden voor energieproductie en deze waar het landschap gevrijwaard wordt.

Limburg, een sterk merk voor en door partnerschap

De interacties tussen steden en dorpen, bedrijventerreinen, het open landschap en de natuur- en infrastructuurverbindingen stoppen niet aan de provinciegrens. Limburg werkt niet alleen goed samen, maar heeft ook sterke ruimtelijke relaties uitgebouwd met de omliggende regio's. Dit garandeert aansluiting en mogelijkheden over de provinciegrens heen.

Al deze partnerschappen en ontwikkelingen hebben ervoor gezorgd dat Limburg als solidaire en krachtige eenheid naar buiten kan treden. De functionele samenhang en samenwerking tussen steden en dorpen heeft Limburg als regio sterker gemaakt. Een duidelijke visie en uitgangspunten voor de provincie verbinden de verschillende gemeenten, maar laten ook ruimte voor diversiteit en flexibele invulling. Die sterke regionale visie helpt de lokale besturen om in onderhandeling met ontwikkelaars ruimtelijke kwaliteitsvoorwaarden af te dwingen. Investeerders die de regiobrede belangen mee behartigen, worden gesteund.

Inspraak en participatie in het beleid zijn een evidentie. Er wordt geluisterd naar en rekening gehouden met de stem van de burger. Burgerinitiatieven die het beleid versterken, worden voluit gesteund. Het zijn namelijk de Limburgers die de Limburgse identiteit gestalte geven.

Strategieën

FOCUS
nota

Strategieën

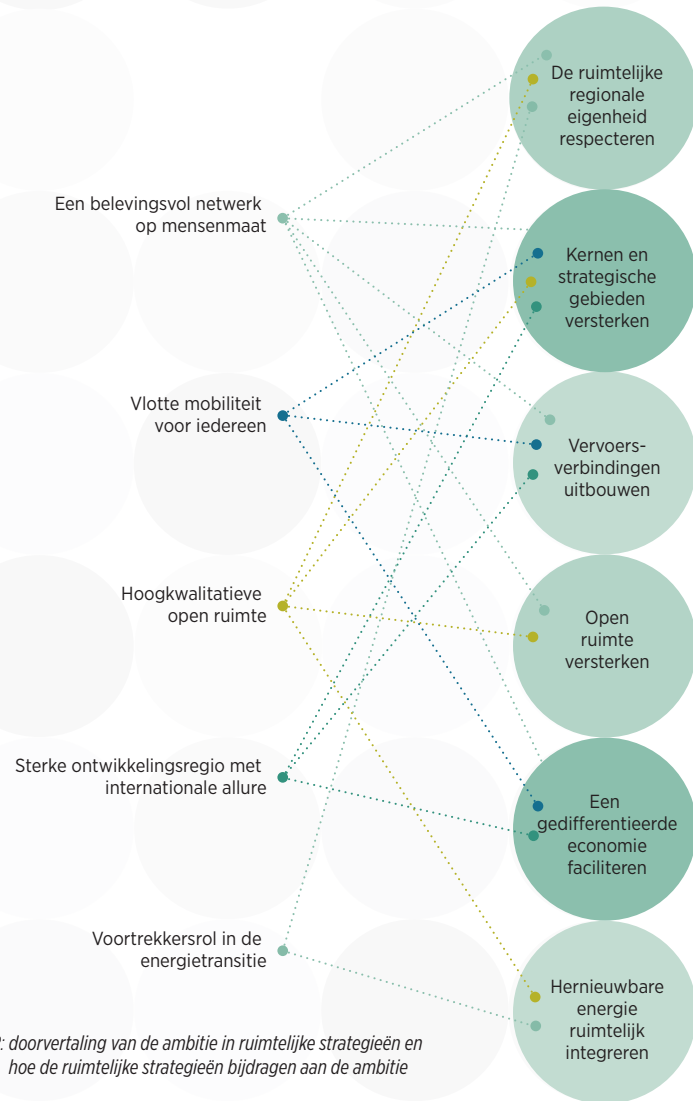
*Het perspectief voor de toekomst schetst waar we met Limburg naar toe willen. De weg ernaartoe wordt vertaald in **doelgerichte strategieën**.*

***Zes ruimtelijke strategieën** worden ingezet om het wensbeeld te realiseren. Ze geven de richting aan voor de ruimtelijke ontwikkeling van Limburg op de lange termijn. **Vijf operationele strategieën** bepalen de “werkhouding” hierbij.*

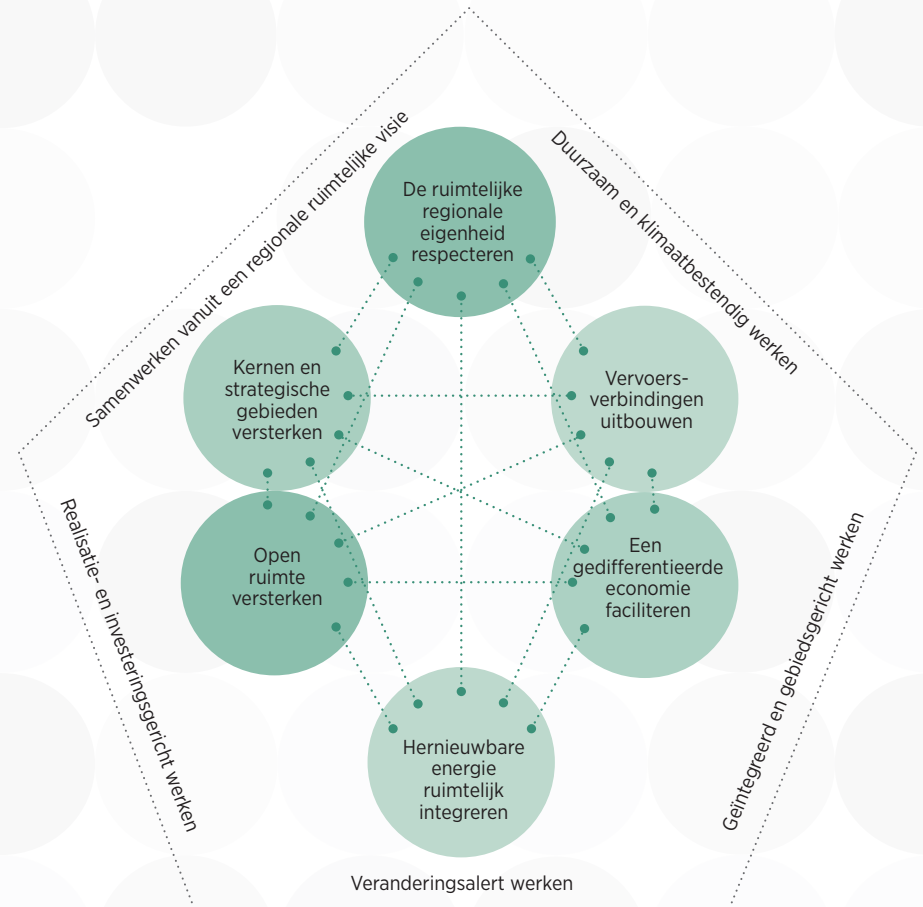

Ambitie: een aantrekkelijke en dynamische regio

Ruimtelijke strategieën

FIGUUR: doorvertaling van de ambitie in ruimtelijke strategieën en hoe de ruimtelijke strategieën bijdragen aan de ambitie

FIGUUR: zes evenwaardige en inhoudelijk met elkaar verbonden ruimtelijke strategieën, omkaderd door vijf operationele strategieën

De strategieën worden als volgt opgebouwd:

WAAROM is dit belangrijk?

We geven aan **waarom** de strategie belangrijk is. Dit zijn **uitdagingen** waar we vandaag voor staan en waarop we een antwoord formuleren.

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

We stellen **hoe** we de strategie samen kunnen aanpakken. Dit zijn gezamenlijke **doelstellingen** binnen het ruimtelijk beleid, over de verschillende beleidsniveaus heen en die we vooral samen moeten aanpakken.

WAT gaat de provincie concreet doen?

We verwoorden **wat** de provincie concreet gaat doen. Dit onderdeel vormt het **actieplan** van de provincie of de zogenaamde **provinciale werven**. Dit zijn werkterreinen die vooral baat hebben bij een bovenlokale aanpak en waarvoor de provincie zich binnen het ruimtelijk beleid prioritair engageert. De provinciale werven geven mee identiteit aan Limburg en zijn complementair aan het actieveld van Vlaanderen en de gemeenten.

rs

Ruimtelijke strategieën

rs1

Ruimtelijke strategie 1

De ruimtelijke regionale eigenheid respecteren

rs2

Ruimtelijke strategie 2

Kernen en strategische gebieden versterken

rs3

Ruimtelijke strategie 3

Vervoersverbindingen uitbouwen

rs4

Ruimtelijke strategie 4

De open ruimte versterken

rs5

Ruimtelijke strategie 5

Een gedifferentieerde economie faciliteren

rs6

Ruimtelijke strategie 6

Hernieuwbare energie ruimtelijk integreren

De ruimtelijke regionale eigenheid respecteren

WAAROM is dit belangrijk?

De identiteit van Limburg en de Limburgers versterken.

Het landschap in Limburg is divers door geologische verschillen en de wijze hoe mensen daarmee omgegaan zijn. Die verscheidenheid kenmerkt elke streek, de aard van de bebouwing, de inrichting van het landschap en de mentaliteit van de mensen die er wonen. Streken als Haspengouw, de Kempen, het Maasland en Voeren geven identiteit aan Limburg en aan de Limburgers.

De oorspronkelijke structuur van beken, rivieren, reliëf en bodem liggen aan de basis van het karakter en de huidige verschijningsvorm van Limburg. Dit fysisch systeem en die variëteit aan landschappen moeten we zo gaaf mogelijk houden om de eigenheid, de kwaliteit en het onderscheidend vermogen van Limburg te bewaren, zowel in de open ruimte als binnen de bebouwde structuren van steden en dorpen.

WAAROM

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

Het fysische systeem meer sturend maken in ruimtelijke planningsprocessen en projecten.

Het beheer, herstel en het zichtbaar maken van de landschappelijke structuren moet een leidraad zijn in het beleid. Dit “basislandschap” primeert. Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen we meer afstemmen of enten op de “terroir” van de streek of er zelfs uit groeien. In het verleden heeft de ontginning van grondstoffen (zand, grind, kolen) bijvoorbeeld geleid tot grootschalige ruimtelijke transformaties. Na verloop van tijd groeiden daaruit opnieuw kwalitatieve typische landschappen (bijv. mijnterrils, grindplassen).

Beekvalleien en hun waterregime zijn een bepalende randvoorwaarde voor een kwalitatieve uitwerking van nieuwe projecten of gebiedsontwikkeling. Aanvullend op de al verplichte water-toets, moet deze invalshoek een vanzelfsprekendheid worden bij nieuwe planningsinitiatieven, onafhankelijk van het niveau waarop het initiatief genomen wordt.

HOE

WAT gaat de provincie concreet doen?

We hebben aandacht voor fysische en regionale eigenheid in alle ruimtelijke dossiers.

We hanteren een “regioreflex” waarbij we elk plan of proces toetsen op typische elementen die in de streek geworteld zijn. Dat kan gaan over beekvalleien, landschapskenmerken³, bouwstijl, dorpsmorfologie, historisch wegenpatroon, oorspronkelijke gebouwtypologie, ...

Het fysisch systeem van de regio (reliëf, bodem, hydrografie) is sturend voor de behandeling van plannen en projecten. Dit geldt zowel voor de advisering van de gemeentelijke en gewestelijke plannen als voor de uitwerking van onze eigen plannen en projecten. We passen dit ook toe in het vergunningenbeleid.

We maken een referentiekader op waarin we de ruimtelijke eigenheden en typische kenmerken van de verschillende regio's zo concreet mogelijk trachten te omschrijven. We stellen richtlijnen op hoe hier mee omgegaan kan worden om de beeldkwaliteit en identiteit van de regio te versterken. Dit referentiekader werkt door in alle beleidskaders die we zullen opmaken.

WAT

³ cf. Grote Landschappelijke Eenheden (GLE). De GLE's zijn gebieden die omwille van gemeenschappelijke landschapskenmerken, de aanwezige natuurwaarden en de bodemsamenstelling een eenheid vormen. Voor elke GLE werden de typische gebiedskwaliteiten omschreven. De 11 GLE's in Limburg zijn: West-Limburgse naaldbossen, Dommel- en Warmbeek, De Wijers, Kempen-Broek, Vallei van de Zwarte Beek, Hoge Kempen, Maasvallei, Demervallei, Vochtig-Haspengouw, Droog-Haspengouw, Voeren.

rs

Ruimtelijke strategieën

rs1

Ruimtelijke strategie 1

De ruimtelijke regionale eigenheid respecteren

rs2

Ruimtelijke strategie 2

Kernen en strategische gebieden versterken

rs3

Ruimtelijke strategie 3

Vervoersverbindingen uitbouwen

rs4

Ruimtelijke strategie 4

De open ruimte versterken

rs5

Ruimtelijke strategie 5

Een gedifferentieerde economie faciliteren

rs6

Ruimtelijke strategie 6

Hernieuwbare energie ruimtelijk integreren

Kernen en strategische gebieden versterken

WAAROM is dit belangrijk?

De stedelijkheid van Limburg versterken.

Steden zijn belangrijke groepen voor mensen, activiteiten en economische ontwikkelingen van een ruimer omliggend gebied. Wereldwijd winnen steden aan belang en invloed. Een sterkere stedelijke structuur in Limburg is nodig om sterker te staan op Vlaams en internationaal niveau.

Voor Limburg is het een uitdaging om talentvolle jongeren hier te houden en aan te trekken. Daarvoor is een aantrekkelijke woonomgeving in een stedelijke context nodig. De stedelijkheid van Limburg, met onder andere Hasselt en Genk, is in regionaal en internationaal perspectief eerder beperkt. De aantrekkingskracht is nog onvoldoende om te concurreren met andere stedelijke centra in Vlaanderen en de omliggende regio's.

De ruimtelijke versnippering tegengaan.

Elke afgelegen nieuwe ontwikkeling is een verlies voor een meer stedelijke ambitie en voor de open ruimte. Verdergaande ruimtelijke versnippering ontnemt een deel van de essentiële groeipotentie van steden en dorpen, tast leefgebieden voor fauna en flora aan en vermindert de productieruimte voor de landbouw. Het veroorzaakt fragmentatie, fnuikt de aantrekkelijkheid van het Limburgse landschap en knaagt aan de identiteit van de streek. Het verspreid wonen in een lage dichtheid is bijvoorbeeld een belangrijke reden waarom het openbaar vervoer onvoldoende performant, rendabel en betaalbaar uitgebouwd kan worden.

WAAROM

De demografische switch opvangen.

De bevolkingsevolutie is bepalend voor de toekomst en heeft gevolgen op vlak van ruimte, economie en mobiliteit.

De bevolkings- en huishoudensprojecties van het Federaal Planbureau (2017) geven aan dat er in 2040 in Limburg 905 356 inwoners zullen zijn. Dat zijn er 37 943 meer dan in 2017, of een stijging van 4,4 %. In de kortere periode 2000-2017 was de groei nog 9,6 %.

De evolutie van het aantal huishoudens is nog relevanter voor de ruimtelijke ontwikkeling omdat dit gerelateerd is aan het aantal woongelegenheden die nodig zijn voor die gezinnen. In 2040 worden er in totaal 401 499 huishoudens verwacht in Limburg. Dat zijn er 43 362 meer dan in 2017, of een stijging van 12,1 %. De groei in de periode 2000-2017 bedroeg 21,1 %.

In bepaalde kleinere landelijke gemeenten zal de bevolking zelfs lichtjes afnemen (krimp tot -5 %) en is ook de huishoudensgroei negatief of maar heel beperkt positief (van -1 % tot 3 %).

Vooraf de tendens die de cijfers aangeven is belangrijk. Er is dus wel een globale groei van inwoners en huishoudens, maar deze groei is niet meer zo sterk als in de voorbije periodes. Als de vraag naar het aantal woningen vermindert of zelfs bijna halveert, is het essentieel om te kiezen waar deze beperktere groei gelokaliseerd wordt.

De procentuele groei van het aantal huishoudens is groter dan die van het aantal inwoners. Dit geeft aan dat de samenstelling van de bevolking de komende jaren verder zal veranderen. De ontgroening zet zich door, de vergrijzing en verzilvering nemen toe, er zijn minder kinderen per gezin en meer alleenstaande ouders. Er komen met andere woorden meer kleinere huishoudens. De vraag naar kleinere en betaalbare kwalitatieve woningen zal verder stijgen. Vooral voor ouderen wordt de nabijheid van voorzieningen en de relatie met zorg belangrijker.

Evoluties in de bevolkings- en gezinssamenstelling kunnen leiden tot een tijdelijke mismatch tussen vraag en aanbod. Als er al voldoende woongelegenheden zijn voor de komende 20 jaar, zijn ze niet aangepast aan de veranderende woonbehoeften. Naast het aanpassen, hergebruiken of herbouwen van het bestaand patrimonium, moeten we goed nadenken over welke plaatsen geschikt zijn om bijkomende woningen te realiseren.

Omgaan met veranderende woonbehoeften en tragere groei betekent niet enkel dat er nood is aan aangepaste typologieën, maar ook aan een regionale benadering. Het behouden of verhogen van de leefkwaliteit van onze steden en dorpen staat voorop in de aanpak van dit woonvraagstuk, afgestemd op de werking van de markt.

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

Ruimtelijke ontwikkelingen sturen naar geschikte plaatsen vanuit een regionale visie.

Enkel door een strategisch locatiebeleid te voeren vanuit een regionale context, kunnen “de juiste zaken zich op de juiste plaats ontwikkelen” en voorkomen we verdere ruimtelijke verspreiding.

Naast de kernen van steden en grote dorpen zijn er ook nog andere gebieden die een strategische rol spelen in de ruimtelijke ontwikkeling van Limburg. Dit zijn bijvoorbeeld de bedrijventerreinen, de economische clusters en incubatoren, de winkelconcentraties, de zorg- en onderwijscampussen en belangrijke toeristisch-recreatieve polen. Deze kernen en strategische gebieden zijn bebouwde locaties en plaatsen waarvoor mensen zich verplaatsen. Ze hebben een uitgesproken dynamiek, concentratie aan voorzieningen, kritische massa en aantrekkingskracht. Sommige kernen of gebieden worden aan elkaar geregen door structurerende lijninfrastructuren zoals kanalen, snelwegen of (voormalige) spoorlijnen. Zo ontstaan strategische zones op een hoger schaalniveau, zoals het Economisch Netwerk Albertkanaal, het Kolenspoor, het Fruitspoor, ...

Er is een grote variatie in kernen en strategische gebieden. Ze kunnen verschillen in aard, omvang, schaal, functie, vorm, ligging en complexiteit. We spreken bewust niet van “hiërarchie”. Er zijn “complexe” gebieden met veel verweving aan functies, zoals Hasselt of Genk, maar ook monofunctionele gebieden, zoals de regionale bedrijventerreinen. Een kern of strategisch gebied heeft een eigen aanbod en een duidelijk profiel. Dit is belangrijk om te streven naar een maximale complementariteit tussen al deze gebieden. Daarnaast moeten ze goed en multimodaal bereikbaar zijn of tenminste de potentie hebben om goed bereikbaar te worden met afdoende en doordachte investeringen.

De kernen en strategische gebieden worden het sterkst ontwikkeld. Dat wordt beïnvloed door de opportuniteiten en mogelijkheden van de plek, maar ook door de ontwikkelingsvraag. De aanwezigheid van veel en goede voorzieningen is een belangrijk criterium in de overweging voor verdere ontwikkeling. Strategisch goed gelegen en uitgeruste kernen nemen een groter deel van de woonbehoefte en/of voorzieningen voor hun rekening. Meer mensen en activiteiten

geven meer interactie en leiden tot een hoger niveau van stedelijkheid. Stedelijke dynamiek groeit met de attractiviteit van de kernen, de nabijheid van tewerkstelling, de concentratie van voorzieningen, de onderlinge connectiviteit en een snelle bereikbaarheid.

De ruimtelijke organisatie van de stedelijke structuur in Limburg wordt bepaald door een diversiteit aan steden en enkele grote dorpen. Zij vormen het vertrekpunt voor de invulling van de stedelijke behoeften. Gerichte keuzes om de stedelijkheid te versterken in bepaalde kernen of strategische gebieden komt ten goede aan de stedelijke structuur van de hele regio. Dit betekent niet dat alle stedelijkheid geconcentreerd is in Hasselt en/of Genk, al spelen ze voor Limburg uiteraard een prominente rol door hun uitgebreid voorzieningenaanbod.

Limburg wordt gekenmerkt door vele verspreide plattelandsdorpen. Die dorpen blijven vanzelfsprekend behouden en hebben ook hun positie, rol en eigenheid binnen de verstedelijkte structuur. Dorpen zijn doorgaans kleinere kernen die functioneren in samenhang met de nabijgelegen steden. Ze zijn voor een stuk aangewezen op de voorzieningen van omgevende stedelijke centra (tewerkstelling, handel, gemeenschapsdiensten, culturele en recreatieve voorzieningen). Maar dorpen hebben ook zelf een dienstverlenende rol in hun regio, die aanvullend is op de stedelijke centra. Om van een leefbare dorpskern te spreken is er een zekere kritische massa nodig.

HOE

Het principe van “Transit Oriënted Development” hanteren.

We moeten de ruimtelijke ontwikkelingen afstemmen op de mobiliteit. “Transit Oriented Development” (TOD) staat in Limburg voor een geïntegreerde aanpak van ruimtelijke ordening en mobiliteit, die niet alleen ophangt aan het openbaar vervoerssysteem. Bij het bepalen van de ontwikkelingspotenties van kernen en strategische gebieden, zal de bereikbaarheid een belangrijke factor zijn, niet alleen met de auto, maar vooral ook met de fiets, het openbaar vervoer en andere collectieve vervoersmiddelen.

Mobiliteit is vaak een prioritair thema in het debat over de ruimtelijke ontwikkeling van Limburg. Ze zijn onlosmakelijk verbonden: de organisatie van de ruimte stuurt de mobiliteit en mobiliteit is een bepalende factor om ruimtelijke ontwikkelingen op te enten.

Mobiliteit gaat over verplaatsingen. Het is een gevolg van de vervoersvraag die ontstaat door diverse menselijke processen zoals de productie en afzet van goederen, woon- en werkplaatskeuze en zelfs de school- of hobbykeuze. Keuzes in het ruimtelijk beleid kunnen het mobiliteitsgedrag beïnvloeden en alternatieve vervoerswijzen stimuleren. Om van de fiets en het openbaar/collectief vervoer haalbare alternatieven voor de auto te maken, is niet alleen een mentaliteitswijziging nodig, maar ook een doordachte ruimtelijke inplanting van nieuwe woningen en publieksgerichte voorzieningen zoals winkels, ziekenhuizen, scholen en bedrijven. Als we mensen, voorzieningen en activiteiten concentreren in steden en dorpen, in de omgeving van frequent bediende collectieve vervoersknooppunten, komen herkomst en bestemming fysiek of in tijd dicht bij elkaar.

Concentratie en nabijheid zijn sleutelwoorden in de mobiliteit om de auto te vermijden voor onze noodzakelijke verplaatsingen.

Als we de ontwikkelingskansen van een kern of strategisch gebied ook mee laten bepalen door de ligging binnen het netwerk van fiets(snel)wegen, kunnen we zelfs spreken van “Bike Oriented Development”.

Kernen en strategische gebieden kwalitatief verdichten.

Verdichting moet doordacht en selectief gebeuren binnen de best geschikte kernen en strategische gebieden en dit maximaal binnen het aanwezige ruimtebeslag. Elke verdichtingsopgave moet ook een doelstelling tot kwaliteitsverhoging bevatten. Verdichting betekent een hogere dichtheid realiseren en een grotere mix en clustering van functies en voorzieningen nastreven. Door een ruim aanbod aan nabije activiteiten en de onderlinge wisselwerking, winnen kernen aan attractiviteit. De aantrekkelijkheid van de regio verhoogt als mensen binnen hun dagelijkse actieradius een gevarieerd aanbod aan diensten en voorzieningen vinden. Ook goed gelegen strategische gebieden kunnen verder ontwikkelen, in de eerste plaats door verdichting of intensivering van het ruimtegebruik.

Vooraleer over te gaan tot nieuwbouw of het innemen van vrije ruimte moeten we het potentieel van het bestaande bebouwingsbestand en ruimtebeslag onderzoeken voor eventueel hergebruik, renovatie, splitsen, samenvoegen, intensiveren, tijdelijk of gedeeld gebruik. Er moet gelijkwaardige aandacht zijn voor het behoud en de versterking van de niet-bebouwde en niet-verharde ruimte.

De versterking van dorpen moet in functie staan van de socio-economische leefbaarheid. Dit betekent niet dat elk dorp moet of kan groeien in de zin van “ruimtelijk uitbreiden”. Verdichting van de kern op maat is wel aan de orde. We moeten vooral inzetten op identiteit, beeldkwaliteit, de relatie met het omgevende landschap en het behoud van schaal, erfgoed, trage wegen en een voldoende aanbod aan basisvoorzieningen en mobiliteitsdiensten. Een kwaliteitsvolle inrichting van de publieke ruimte verdient veel aandacht. Dit is een uitgelezen taak voor de lokale besturen. De bereikbaarheid van steden en bepaalde regionale voorzieningen blijft belangrijk voor de dorpen.

Om de verdichting van stads- en dorpskernen te stimuleren, moeten de voordelen en het comfort van wonen in de kern voor de bevolking zichtbaar worden. Dit kan door het ontwikkelen van kwalitatieve kernversterkende woonprojecten met een vraagafhankelijke verscheidenheid aan woontypologieën. Dat is eveneens een opdracht voor de lokale bestuursniveaus, ondersteund door een bovenlokale onderbouwing, regionaal sturende programmatie of innovatieve en experimentele pilootprojecten. Ook een aangepaste fiscaliteit kan wonen in de kern positief discrimineren.

WAT gaat de provincie concreet doen?

We selecteren en categoriseren kernen en strategische gebieden als basis voor ruimtelijke ontwikkelingen.

In een volgende fase van het beleidsplanningsproces definiëren en selecteren we de verschillende types van kernen en strategische gebieden, afhankelijk van hun grootte, ligging, functies én ontwikkelingspotenties. De categorisering van de kernen en strategische gebieden bepaalt hun ontwikkelingsperspectief op het vlak van wonen, werken, diensten, voorzieningen, recreatie, ... Zo komen de hefboomplekken en regionale ontwikkelingsstructuren in beeld.

We doen dit vanuit een regiobrede visie en in overleg met de lokale besturen, Vlaanderen en andere relevante actoren. We houden daarbij rekening met het fysische systeem, het functioneren van de regionale woningmarkten, de ruimtelijk-economische structuur, de open ruimte, het voorzieningenniveau, de bereikbaarheid, het openbaar en/of collectief vervoersaanbod, de fietssnelwegen, de euregionale context en de interactie over de provinciegrens. Ook de ruimtelijke ontwikkelingsprincipes uit het BRV nemen we in acht zoals verdichting, verhoging ruimtelijk rendement, intensivering, verweving, hergebruik, potenties voor hernieuwbare energie, knooppuntwaarde, ...

Deze oefening impliceert een definitie van stedelijkheid in Limburg en een visie op het ruimtelijk functioneren ervan. De rol van alle kernen en strategische gebieden en hoe ze in verhouding tot of in verbinding met elkaar staan, wordt dan scherpgesteld. Mobiliteit is hierin een sleutelfactor. De resultaten van de studies rond de Regionale Woningmarkten en de ontwikkelingskansen vormen twee van de onderleggers voor de gebiedsgerichte doorvertaling.

Aanvullend zullen we gebiedsgericht en beleidsmatig bijsturen met het oog op de leefbaarheid van plattelandsdorpen, de huidige situatie van gebrekkig openbaar vervoer in bepaalde delen van Limburg, de positionering ten opzichte van grensoverschrijdende voorzieningen en de regionale strategische gebieden voor ontwikkeling.

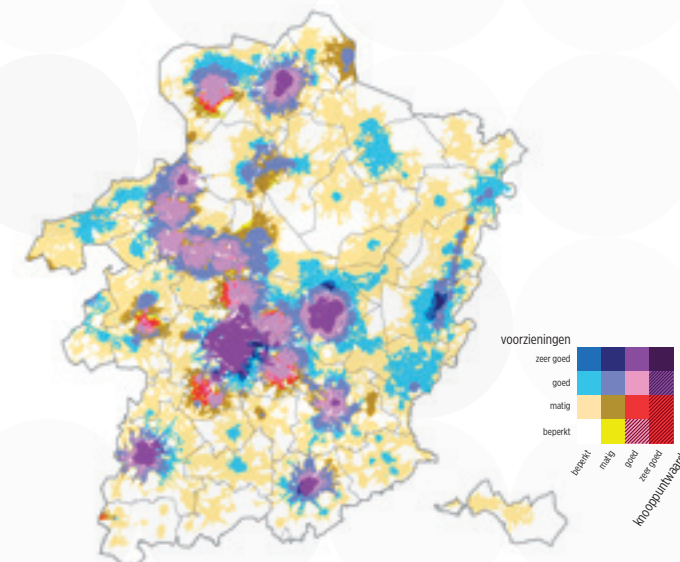
We maken een beleidskader 'wonen' op.

Dit beleidskader vertrekt vanuit de inzichten uit de studie van de Regionale Woningmarkten⁵. Daarin werd onder meer rekening gehouden met de ontwikkelingskansen⁶ op basis van knooppuntwaarde en voorzieningenniveau. Het beleidskader bevat kwantitatieve richtlijnen voor de bovenlokale programmering van woonopgaves.

Daarnaast komen ook kwalitatieve aspecten en ruimtelijke ontwikkelingsprincipes aan bod, o.a. hoe we omgaan met verdichtingsinitiatieven en ruimtelijk rendement, afhankelijk van de locatie. Het biedt handvatten voor het ruimtelijke woonbeleid van de provincie en de gemeenten. We betrekken de lokale besturen bij het opmaken van het beleidskader. Het provinciale beleidskader kan ook richtlijnen bevatten voor het opmaken van gemeentelijke beleidskaders rond wonen.

Het beleidskader wordt een leidraad voor onze advies- en vergunningverlening. We onderzoeken hoe we dit maximaal afdwingbaar kunnen maken. We stellen richtlijnen op over hoe we kunnen omgaan met het overaanbod aan planologisch woon(uitbreidings)gebied. Dit wordt afgestemd met het decreet (in opmaak) rond ontwikkelingsmogelijkheden voor woonreservegebieden⁷ en de maatregelen die de Vlaamse overheid neemt op dat vlak.

Flankerend aan het beleidskader, nemen we een ondersteunende en sensibiliserende rol op naar gemeenten rond het gedifferentieerd woonbeleid van de toekomst, met aandacht voor alle bevolkingsgroepen. Dat kan door ontwerpend onderzoek en het aanreiken van inspirerende voorbeelden. We kunnen ook, samen met gemeenten of andere actoren, participeren in pilootprojecten.

FIGUUR: synthesekaart ontwikkelingskansen in Limburg op basis van knooppuntwaarde en voorzieningen (VITO, 2018)

FIGUUR: nederzettingsstructuur kernen (uit Regionale Woningmarkten in Limburg, Atelier Romain-Buur, 2018)

⁵ Regionale Woningmarkten in Limburg (Atelier Romain en BUUR i.o.v. provincie Limburg, eindrapport september 2018)

⁶ Onderzoek naar de ruimtelijke ontwikkelingskansen in Limburg in het kader van een aangepast knooppuntmodel (VITO i.o.v. provincie Limburg, eindrapport maart 2018) en Analyse van de positie van Limburg in de Vlaamse studie "Ontwikkelingskansen op basis van knooppuntwaarde en nabijheid voorzieningen" (VITO i.o.v. provincie Limburg, eindrapport december 2016)

⁷ Voorontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening wat betreft de ontwikkelingsmogelijkheden voor woonreservegebieden (beslissing Vlaamse Regering 20 juli 2018)

rs

Ruimtelijke strategieën

rs1

Ruimtelijke strategie 1

De ruimtelijke regionale eigenheid respecteren

rs2

Ruimtelijke strategie 2

Kernen en strategische gebieden versterken

rs3

Ruimtelijke strategie 3

Vervoersverbindingen uitbouwen

rs4

Ruimtelijke strategie 4

De open ruimte versterken

rs5

Ruimtelijke strategie 5

Een gedifferentieerde economie faciliteren

rs6

Ruimtelijke strategie 6

Hernieuwbare energie ruimtelijk integreren

Vervoersverbindingen uitbouwen

WAAROM is dit belangrijk?

De multimodale bereikbaarheid en een efficiënte ontsluiting van de regio waarborgen.

Bereikbaarheid en goede ontsluiting zijn cruciaal voor de ontwikkeling van een regio. Veilige, snelle, interne en externe multimodale verbindingen zijn noodzakelijk.

De vervoersinfrastructuren zoals de (snel)wegen, spoorlijnen, kanalen en fietswegen zijn belangrijke assen in de ruimtelijk-functionele structuur van Limburg. Ze verbinden, bedienen en ontsluiten de steden, dorpen, bedrijventerreinen, ... en geven hen een samenhang, ook voorbij de provinciegrens.

Het autobezit en -gebruik blijven stijgen. Ook op bepaalde plaatsen in Limburg worden de files langer en structureel. Meer files zijn helaas onafwendbaar als we ons mobiliteits- en ruimtelijk gedrag niet aanpassen. Op het vlak van openbaar vervoer is in Limburg nog een sterke inhaalbeweging nodig. Het aanbod is in grote delen van de provincie ronduit slecht. De ruimtelijke verspreiding en de beperkte schaal, dichtheid en stedelijkheid van Limburg zijn een nadeel om een goed openbaar vervoerssysteem uit te bouwen.

Belangrijke infrastructurenprojecten in Limburg komen moeilijk tot uitvoering, zoals de Noord-Zuid-verbinding en het Spartacusplan. Ondanks alle inspanningen en aankondigingen tot verbeteringen is er nog een lange weg te gaan om de mobiliteit in overeenstemming te brengen met de sociale en economische behoeften.

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

Vier complementaire en performante netwerken voor vervoer realiseren.

We onderscheiden 4 netwerken voor vervoer:

- 1 het wegnnet voor het gemotoriseerd vervoer
- 2 het fietsnetwerk
- 3 het openbaar en/of collectief personenvervoer
- 4 het netwerk voor goederenvervoer via water, spoor en lucht.

het wegnnet

het fietsnetwerk

het openbaar en/of collectief personenvervoer

water- en spoorwegen

De verschillende netwerken vullen elkaar aan en zijn niet allemaal elkaars volwaardig alternatief. Het ene netwerk ontlast het andere. Het STOP-principe⁸ blijft een uitgangspunt in het mobiliteitsbeleid. Alternatieven voor individueel autogebruik moeten we maximaal stimuleren en faciliteren.

Elke verplaatsing en verkeersmodus heeft zijn eigen doelstellingen, snelheden en wetmatigheden. Om de prestatie van elk systeem op te drijven, maken we de verschillende netwerken onderling zo conflictvrij mogelijk. Dat is het uitgangspunt bij alle ingrepen en infrastructurele investeringen in de verschillende vervoersnetwerken. Overstap en uitwisseling tussen de verschillende vervoersmodi en netwerken gebeurt in goed gelokaliseerde mobiliteitshubs, zoals stations, mobipunten, (carpool)parkings, logistieke overslagpunten, ...

De aanwezigheid van geschikte infrastructuur faciliteert en vergemakkelijkt een verandering in vervoersgedrag. Door in te zetten op verschillende alternatieven kan een verschuiving in de keuze van vervoermiddel gerealiseerd worden, op voorwaarde dat het aanbod toegankelijk, vlot, veilig en comfortabel is. Een modal shift realiseren vraagt tijd, een ambitieus en volgehouden ruimtelijk beleid en vooral veel investeringen in infrastructuur en voorzieningen voor fiets, trein, tram en bus.

Het fijnmazig netwerk voor voetgangers blijft ook belangrijk binnen het mobiliteitsbeleid. Door het lokale schaalniveau van de voetgangersverbindingen is dit vooral een opdracht voor de lokale besturen (buurtwegen, trage wegen).

Fietsinfrastructuur resoluut en overal verbeteren.

Fietsen is een speerpunt in het ruimtelijk beleid. Dit is nodig, wil Limburg zich verder profileren als fietsprovincie. De fietssnelwegen en het functioneel en recreatief fietsnetwerk hebben de potentie om een belangrijk mobiliteitsnetwerk te worden. Een gebiedsdekkend netwerk van goede fietsinfrastructuur is cruciaal om van de fiets een effectief mobiliteitsalternatief te maken. We grijpen elke gelegenheid aan om dit stelselmatig uit te bouwen en te onderhouden. De fietser krijgt een centrale plaats in alle plannen en projecten die we in Limburg uitwerken.

De fietsinfrastructuur verbeteren en uitbreiden is de belangrijkste voorwaarde om meer fietsgebruik te stimuleren. Hiervoor moeten we inzetten op veiligheid en comfort, dus op conflictvrije trajecten en kruisingen. Dit vraagt een volgehouden strategie en investering, in alle ruimtelijke dossiers en op alle beleidsniveaus.

⁸ De prioriteit gaat eerst naar Stappen, dan Trappen (fiets), vervolgens Openbaar vervoer en dan pas naar Personenwagens.

Het Spartacusplan volledig realiseren.

Limburg heeft absoluut nood aan een verbetering van het openbaar of het collectief vervoer. Het gewenste openbaar vervoersnetwerk is nu best te identificeren met het Spartacusplan. Dat bestaat uit spoorlijnen die gericht zijn op (inter)regionale verbindingen, een sneltramnetwerk en een aanvullend aanbod van regionale en lokale buslijnen. Dat volledige plan moet op zo kort mogelijke termijn uitgevoerd worden.

Alle belangrijke stedelijke kernen en strategische gebieden moeten door dit collectief netwerk verbonden worden met snelle lijnen. Andere kernen en gebieden moeten kunnen rekenen op een ondersteunend vervoer (collectief en individueel zoals taxi, belbus, deelauto, school- of bedrijfsvervoer, ...).

Dit beleid van “basisbereikbaarheid” krijgt vorm door een vraaggestuurd openbaar vervoer dat zal bestaan uit vier lagen: het treinnet, het kernnet, het aanvullende net en het vervoer op maat. De vervoersregioraad werkt dit verder uit in een mobiliteitsplan. De mobiliteitsvisie moet afgestemd worden met en doorwerking krijgen in het ruimtelijk beleid.

Gericht investeren in de wegeninfrastructuur en het verminderen en verduurzamen van het gemotoriseerde vervoer.

Het gemotoriseerde auto- en vrachtverkeer blijft zijn plaats hebben in het ruimtelijk beleid. Het wegennet structureert in belangrijke mate mee de ruimte in Limburg. Selectieve en gerichte investeringen in de wegeninfrastructuur blijven nodig om de regio en zeker belangrijke kernen en strategische gebieden, bereikbaar te houden.

Maar de inspanningen moeten verder reiken dan dat. We moeten gelijktijdig inzetten op het verminderen en verduurzamen van onze auto- en vrachtkilometers. Dat kan door het creëren van ruimtelijke nabijheid, het stimuleren van deelsystemen en de omschakeling van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie.

Ook innovaties en technologische vooruitgang in de mobiliteit openen nieuwe mogelijkheden tot verduurzaming. Dit geldt zeker voor de voertuigen zelf die zuiniger en milieuvriendelijker worden. Maar ook de koppeling van voertuigen en infrastructuur met instant metingen en permanente datastromen kunnen leiden tot conflictreductie, een vlottere doorstroming van het verkeer en een betere benutting van onze wegen, parkings en het wagenpark. Dit kan niet alleen fundamentele gevolgen hebben op het vlak van veiligheid, milieu en collectief vervoer, maar ook op de ruimte.

In onbruik geraakte infrastructuur kan selectief verwijderd of ingezet worden voor de fiets of andere vormen van duurzaam vervoer. We moeten vandaag al nadenken over het hergebruik van structuren die in de toekomst mogelijk voorbijgestreefd zullen zijn.

Blijven inzetten op spoor- en waterwegen en luchttransport voor goederenvervoer.

Om de Limburgse regio beter te ontsluiten voor goederenvervoer zijn bepaalde acties nodig. Deze werden al in het SALK aangegeven. Het gaat hierbij over het verhogen en verbreden van de bruggen over het Albertkanaal, het verdiepen van sluizencomplexen en het upgraden en heractiveren van bepaalde spoorlijnen zoals de IJzeren Rijn. De uitbouw van Droneport Sint-Truiden kan een rol spelen in het versterken van het luchttransport van goederen.

WAT gaat de provincie concreet doen?

We nemen een centrale en actieve rol op in de vervoerregioraad.

De bevoegdheden en financiële middelen voor openbare werken, de spoorwegen of het busvervoer zitten niet bij de provincie. Toch is een plaats aan de zijlijn geen optie. Limburg is afgebakend als één vervoerregio. Daarom neemt de provincie een drijvende en aanjagende rol op en participeert ze actief in de vervoerregioraad.

Ter voorbereiding hiervan bouwen we een vervoersplatform uit, dat actuele vervoersknelpunten in onze provincie in kaart brengt. In samenspraak met de andere stakeholders binnen de vervoerregioraad reiken we oplossingen aan om de bereikbaarheid van belangrijke attractiepolen te garanderen, zowel binnen onze vervoerregio als deze in de omliggende vervoerregio's.

We blijven samen met Vlaanderen en de gemeenten ijveren om gerichte investeringen af te dwingen voor een verbeterde mobiliteit in Limburg. We blijven vanuit Limburg eensgezind pleiten en lobbyen voor belangrijke mobiliteitsdossiers en een verhoging van de financiële middelen.

We zetten in op onderbouwend onderzoek en visievorming rond duurzame mobiliteit, afgestemd op de Limburgse situatie. We doen dit als ondersteuning voor de ontwikkeling en uitvoering van de mobiliteitsvisie die uitgewerkt wordt in de vervoerregioraad. Als er bepaalde knelpunten of opportuniteiten opduiken, kunnen we als trekker optreden voor concrete projecten of deelonderzoeken.

In de schoot van de vervoerregioraad stelt de provincie haar expertise ter beschikking bij het opmaken van de regionale mobiliteitsplannen. Een intermodale aanpak, de samenwerking tussen ruimtelijke ordening en mobiliteit en de afstemming met andere beleidsdomeinen staan centraal. Specifieke aandacht gaat daarbij naar de concretisering van het fietsbeleid en de bereikbaarheid van tewerkstellingslocaties.

De concrete effecten van de basisbereikbaarheid op het terrein volgen we na implementatie van nabij op. Indien noodzakelijk doen we voorstellen tot verbetering van het mobiliteitssysteem aan de vervoerregioraad.

We maken een beleidskader “fietsen” op.

Het beleidskader geeft de fietssnelwegen, het functioneel en het recreatief fietsroutenetwerk een duidelijk statuut. Het legt ruimtelijke voorwaarden en kwaliteitseisen vast. Dit dwingt de realisatie en kwaliteit van deze samenhangende netwerken af.

Het beleidskader geeft de fiets(er) een centrale plaats in alle plannen en projecten die we in de provincie ontwikkelen. We hanteren een fietstoets voor onze eigen plannen en projecten, in onze behandeling van omgevingsvergunningendossiers en in onze advisering van initiatieven van andere partijen. Dat draagt bij tot de realisatie van gebiedsdekkende, goed aaneensluitende kwalitatieve fietsinfrastructuren en ondersteunende voorzieningen. De fietstoets is een middel om fietsopportuniteiten structureel af te wegen bij ruimtelijke ontwikkelingen van allerlei aard en omvang. De fietstoets doet een uitspraak of een ontwikkeling “fietswaardig of fietsvriendelijk” is of welke voorwaarden eraan worden opgelegd.

We voeren zelf ook strategische fietsprojecten uit zoals de fietssnelwegen, cruciale missing links, conflictvrije fietskruisingen of belevingsvolle infrastructurele ingrepen. We doen dit gebiedsgericht, geïntegreerd en samen met andere betrokken partijen.

We blijven gemeenten ondersteunen en stimuleren om veilige, belevingsvolle en comfortabele fietspaden aan te leggen die aansluiten op het toeristisch-recreatief of bovenlokaal functioneel fietsroutenetwerk.

WAT

rs

Ruimtelijke strategieën

rs1

Ruimtelijke strategie 1

De ruimtelijke regionale eigenheid respecteren

rs2

Ruimtelijke strategie 2

Kernen en strategische gebieden versterken

rs3

Ruimtelijke strategie 3

Vervoersverbindingen uitbouwen

rs4

Ruimtelijke strategie 4

De open ruimte versterken

rs5

Ruimtelijke strategie 5

Een gedifferentieerde economie faciliteren

rs6

Ruimtelijke strategie 6

Hernieuwbare energie ruimtelijk integreren

De open ruimte versterken

WAAROM is dit belangrijk?

De ecosysteemdiensten voor de maatschappij garanderen.

De open ruimte is van levensbelang voor mens en dier. Ze levert tal van ecosysteemdiensten en heeft daardoor ook onmiskenbaar een maatschappelijke, economische en immateriële waarde. De voorbeelden zijn legio. Bomen zuiveren de lucht en leveren hout. Beken zorgen voor water en wateropvang. Vruchtbare bodems bieden voedsel. Een hoge biodiversiteit van fauna en flora houdt het ecologisch systeem in stand, dat nodig is voor ons voortbestaan. De open ruimte functioneert als een klimaatbuffer die ons beschermt tegen de gevolgen van de klimaatverandering. Het is een decor om te wandelen, te fietsen en te ontspannen.

Ondanks een grotere bewustwording over de klimaatverandering en de rol die de fysieke open ruimte hierin opneemt, staat ze sterk onder druk.

WAAROM

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

Meer samenhang van de open ruimte realiseren.

De open ruimte is een systeem waarin alle onderdelen belangrijk zijn voor het goed functioneren ervan. Dit gaat over grote aaneengesloten bos-, natuur- en landbouwgebieden met daartussen verbindingen, zoals rivier- en beekvalleien, kleinere natuur- en landbouwgebieden, kleine landschapselementen (KLE), brongebiedjes, overstromingszones, ... Het zijn "corridors" die het open landschap aan elkaar rijgen tot een fijnmazig ecologisch en natuurlijk netwerk dat de provinciegrens ver overstijgt. Dit waarborgt de mogelijke migratie van fauna en flora. Om het systeem kwalitatief en fysiek te versterken, moeten alle onderdelen de nodige aandacht krijgen, optimaal op elkaar afgestemd zijn en beschermd worden tegen negatieve invloeden en verstoring.

Die samenhang is cruciaal voor de functionaliteit, de robuustheid, de veerkracht en de kwaliteit. De samenhang waarborgt de ecosysteemdiensten. Dit kan enkel als alle overheden en partners hun steentje bijdragen. Ieder moet op zijn niveau verder werken aan de bescherming en versterking van de kerngebieden van natuur, bos en landbouw en aan het bewaren of verder stimuleren van goede verbindingen. Op die manier worden diverse ecosystemen geoptimaliseerd.

Natuur- en open ruimteverbindingen en rivier- en beekvalleien zorgen voor samenhang over gemeentegrenzen heen. De selectie van open ruimteverbindingen en droge/hatte natuurverbindingen in het provinciaal ruimtelijk structuurplan hebben in het verleden al ongewenste (bouw)ontwikkelingen kunnen bijsturen op planningsniveau, net zoals door de aanduiding van signaalgebieden of watergevoelige open ruimtegebieden (WORG). Het beleid en de focus op natuurverbindingen en groene corridors zetten we voort.

De kritische massa van de kerngebieden van natuur, bos en landbouw is noodzakelijk voor ecologische veerkracht, de opvang van de klimaatveranderingen en de toeristische aantrekkelijkheid van de regio. Europese en Vlaamse wetgeving beschermen grotendeels deze gebieden. Het beleid van de provincie is aanvullend. Waar mogelijk, zal het provinciale beleid ook inzetten op duurzaam herstel, beheer, maximale bescherming of uitbreiding van de kerngebieden.

de open ruimte versterken

Gezonde, nabije en streekgebonden voedselproductie blijft ook in de toekomst belangrijk. Het landbouwpotentieel is nog groot, zeker in Limburg. Het landbouwsysteem is een drager van het openruimtenetwerk. Het zorgt voor een actief en productief landschap. Voor het behoud en het beheer van de open ruimte in de toekomst zijn land- en tuinbouwbedrijven in die open ruimte zelfs noodzakelijk. Een goede inpassing in het landschap en het fysische systeem is een uitgangspunt. Ook landbouw heeft zijn plaats in groenblauwe aders en het beheer ervan.

Het juridisch-planologische aanbod aan "harde" bestemmingen evalueren en schrappen waar nodig.

Het huidige juridische beschikbare aanbod zal verdere verspreiding in de hand werken. Er zijn nog heel wat bebouwbare gronden in lintbebouwing, in watergevoelig gebied, in verkavelingen ver van voorzieningen of op plaatsen met een beperkt aanbod aan openbaar vervoer. Het is vandaag vaak nog altijd gemakkelijker en goedkoper om nieuwe grond aan te snijden dan om de al ingenomen ruimte te saneren en te herontwikkelen.

De manier waarop we met de bestaande juridische bouwvoorraad omgaan is een kritische succesfactor voor een toekomstbestendig ruimtelijk beleid. Het schrappen van slecht gelegen aanbod levert dubbele winst op. Het zorgt voor een ontsnippering van de open ruimte en voor een versterking van de kernen en strategische gebieden. Op die manier kunnen verstedelijking en open landschap elkaar effectief versterken.

Het schrappen van overtollig planologisch ruimteaanbod is een taak voor alle bestuursniveaus. Maar de financiële slagkracht van de lokale besturen is beperkt. Vlaanderen moet werk maken van een krachtig instrumentarium en hiervoor de nodige budgetten vrijmaken.

WAT gaat de provincie concreet doen?

We maken een beleidskader “groenblauwe dooradering” op.

We focussen ons op de verbindingen tussen de grote kerngebieden van natuur en open ruimte. Dit is een provinciale kerntaak. De rivier- en beekvalleien zijn hierin belangrijke aders. De provincie gebruikt haar eigendoms- en beheersbevoegdheden van waterlopen en natuurgebieden om een groenblauw netwerk uit te bouwen.

In het beleidskader duiden we prioritaire groenblauwe aders op provinciaal niveau aan. We evalueren de vroegere selectie van natuur- en openruimteverbindingen uit het structuurplan. We maken een functionele categorie-indeling op van groenblauwe gebieden en verbindingen. We vertalen die gebiedsgericht, stellen ruimtelijke ontwikkelingsprincipes op voor de verschillende categorieën en stellen prioriteiten naar investeringen.

We werken aan de realisatie van de groenblauwe aders op het terrein. Dat kan gaan van een ecologische inrichting, gepast beheer of het verwijderen van storende elementen, bebouwing of verharding. We voeren zelf strategische groenblauwe projecten uit en stimuleren projecten via subsidies.

We hanteren dit beleidskader ook consequent in onze eigen planningsprocessen. De aanwezigheid van een groenblauwe ader blijft een belangrijk element in de afweging als we plannen of projecten adviseren en vergunningen verlenen. We onderzoeken hoe we de groenblauwe aders een afdwingbaar juridisch statuut kunnen geven.

We voeren een open ruimtepositief planologisch beleid.

We realiseren een positieve ruimtebalans voor de open ruimte. Dit betekent dat er planologisch geen open ruimte meer verloren gaat, integendeel. De openruimteboekhouding bekijken we niet dossier per dossier, maar in een globale balans op Limburgniveau, voor alle provinciale ruimtelijke planningsprocessen samen en voor het geheel van de openruimtebestemmingen landbouw, natuur en bos.

WAT

Als we “harde” ontwikkelingen faciliteren, zoeken we planologische compensaties. Dit heeft allicht een financiële impact en leidt tot complexere procedures en een gemeentegrensoverschrijdende benadering. Hiermee zetten we een koerswijziging in het ruimtelijk planningsbeleid in. Deze aanpak moet ook de gemeenten en Vlaanderen stimuleren om hetzelfde te doen. We dragen deze uitgangshouding uit in onze advisering naar andere bestuursniveaus en beleidsdomeinen.

rs

Ruimtelijke strategieën

rs1

Ruimtelijke strategie 1

De ruimtelijke regionale eigenheid respecteren

rs2

Ruimtelijke strategie 2

Kernen en strategische gebieden versterken

rs3

Ruimtelijke strategie 3

Vervoersverbindingen uitbouwen

rs4

Ruimtelijke strategie 4

De open ruimte versterken

rs5

Ruimtelijke strategie 5

Een gedifferentieerde economie faciliteren

rs6

Ruimtelijke strategie 6

Hernieuwbare energie ruimtelijk integreren

Een gedifferentieerde economie faciliteren

WAAROM is dit belangrijk?

De welvaart van de regio en de Limburgers verhogen.

De economie moet in balans zijn met de samenleving en gelijke tred houden met maatschappelijke evoluties. Bedrijven zijn een belangrijk onderdeel van het socio-economische systeem. Jobs en vooral toegevoegde waarde zijn cruciaal voor de toekomst van een regio. Innovatie en internationalisering moeten talentvolle ondernemers en high potentials in Limburg houden en zelfs aantrekken.

Met gebundelde krachten inzetten op een regionale economie en verscheidenheid in activiteiten is belangrijk om de economische gezondheid en veerkracht van onze provincie in stand te houden. Als het in bepaalde regio's economisch wat minder gaat, moeten we daar extra op inzetten.

WAAROM

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

Verder bouwen op regionale economische strategieën.

De ruimtelijke ontwikkeling van een regio moet gekoppeld worden aan een economische strategie. Die vertrekt van de vraag welke toekomst en ambitie de Limburgse economie heeft. Ruimtelijke planning moet de ruimtebehoefte die daaruit volgt faciliteren. Anders zijn we in het economische ijle aan het plannen. Een duurzame mobiliteit en ontsluiting zijn van bij de start uitgangspunten bij de ontwikkeling van economische hefboomprojecten.

Met de uitvoering van het Strategisch Actieplan Limburg in het Kwadraat (SALK) zijn we samen al een richting uitgegaan. Na de sluiting van Ford Genk werd in 2013 een economische strategie uitgetekend, speerpunten geselecteerd en businesscases uitgewerkt. Dit heeft geleid tot nieuwe initiatieven in de maakindustrie, logistiek en mobiliteit, vrijetijdseconomie, energie, creatieve economie, ICT en digitale media, land- en tuinbouw en fruitteelt, bouw, zorginnovatie, biotech en medtech. Mobiliteit, onderwijs en opleiding zijn belangrijke flankerende randvoorwaarden. Het SALK is ten einde en vraagt een vervolg vanuit een ruimtelijk-economische visie.

Er is de laatste jaren een netwerk aan incubatoren⁹ ontwikkeld. Rond deze incubatoren groeien nieuwe economische campussen uit. Deze injecties in innovatie en start-ups vergroten niet alleen onze eigen economische kracht. Ze zijn ook van belang voor onze (inter)nationale positionering en onze aantrekkingskracht bij talentvolle jongeren. De incubatoren zijn typisch en onderscheidend voor Limburg. We moeten innovatie en kennis blijven stimuleren.

We versterken en realiseren campussen die Limburg een economisch gezicht geven. Dit betekent meer dan de traditionele aanpak van bedrijventerreinen. Deze campussen moeten dynamische innovatieve ecosystemen worden met een sterke interactie tussen onderzoek en ontwikkeling, ondernemerschap, talentontwikkeling en gemeenschapsvorming.

Het is ook belangrijk om het potentieel van elke regio verder te ontwikkelen. Sterke deelregio's dragen immers bij aan een sterk Limburg. Het project "Limburgse Regionale Economische

Samenwerking" (LIREs) zoekt in de eigenheid van elke regio naar geïntegreerde economische strategieën en hefboomprojecten. Dergelijke economische projecten moeten we ruimtelijk de kans geven en sterk verankeren in de regio door ze bij voorkeur ook operationeel en bestuurlijk in te bedden in een breder regionaal samenwerkingsverband.

Kansen geven aan internationalisering.

Naast innovatie en een sterke regionale markt, biedt ook internationalisering economische opportuniteiten. Om in te spelen op die internationale marktwerking, moet het ruimtelijk beleid een goede plaats geven aan ontwikkelingen of voorzieningen die nuttig zijn om onze interregionale positionering te versterken. Een duurzame verankering en maatschappelijke meerwaarde is daarbij een uitgangspunt.

Geografisch heeft Limburg een goede positie, centraal in de Euregio. Eindhoven, Venlo, Luik, Maastricht, Heerlen, Aken en Düsseldorf liggen vlakbij. Limburg heeft een vlotte toegang tot kennisinstellingen, tewerkstellingspolen, luchthavens en HST-stations buiten Vlaanderen. Dat opent economische perspectieven, maar die nabijheid alleen is niet voldoende. Ook grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden zijn een belangrijke succesfactor om de economische slagkracht van onze provincie te verhogen en een topregio te vormen in Europees perspectief.

Limburg heeft de ambitie om binnen dit Europees perspectief zelf een drijvende economische kracht te zijn. Enkel door een onderscheidende economische waarde te creëren, overtuigen we andere regio's om met ons samen te werken. Deze "value proposition" moeten we verder uitwerken en ruimtelijk ondersteunen opdat samenwerkingen zich niet louter rond Limburg afspelen. Dit is niet evident door onze ligging tussen sterke economische clusters en grote steden als Eindhoven, Aken, Luik en de Vlaamse Ruit.

Als we de lat van onze "value proposition" op een Europees onderscheidend niveau leggen, verzilveren we onze positie in de Euregio. Dit ambitieniveau geldt op verschillende vlakken, zoals de incubatoren, nieuwe maakindustrie, onderwijs, onderzoek en ontwikkeling, zorg, toerisme, logistiek, ... Ook de verdere ontwikkeling van bestaande ruimtelijk-economische dragers, zoals het ENA en Poort Genk, zijn belangrijk in deze Europese en internationale context.

⁹ BikeValley (Beringen), GreenVille (Houthalen-Helchteren), Corda INCubator (Hasselt), IncubaThor met EnergyVille (Genk), C-mine Crib (Genk), BioVille (Diepenbeek), Agropolis (Kinrooi), Droneport (Sint-Truiden) en Mode Incubator voor Accessoires Hasselt

Ruimte geven aan de verschillende facetten van het brede economisch spectrum.

Limburg heeft een goede economische differentiatie door een mix van maakindustrie, handel, diensten, logistiek, bouw, cleantech, vrijetijdseconomie, land- en tuinbouw ... Grote bedrijven zijn en blijven belangrijk, net zoals het sterk uitgebouwde kmo-weefsel. De ruimtelijke spreiding en sterk lokale verankering van veel kleine bedrijven met hun economische variëteit, maken de economie sterk.

Naast clustering op bestaande bedrijventerreinen, moet zeker verder gewerkt worden aan een verdere verweving van bedrijvigheid met andere functies en met een nabij energie-aanbod. Een doordachte mix en verweving van voorzieningen op of nabij bedrijventerreinen kan aangename werkplekken creëren voor de werknemers. De aard en de omvang van de economische activiteit zal bepalend zijn voor de inpasbaarheid. Schaal en hinder zijn belangrijke toetsstenen om ontwikkelingen te evalueren.

In Limburg is er nog ruimte voor industrie en bedrijven beschikbaar, maar die gronden zijn zeker niet allemaal goed ontsloten of bereikbaar, efficiënt ingericht, afgestemd op de behoefte of op de meest gewenste plaats gelegen. Vooraleer bijkomende ruimte voor industrie in te nemen, moeten we eerst de beschikbare ruimte optimaliseren, verdichten, multifunctioneler invullen of misschien wel verplaatsen. Het idee dat elke gemeente nog een nieuw bedrijventerrein nodig heeft, is voorbijgestreefd en ruimtelijk niet meer te verantwoorden. De uitbouw van nieuwe bedrijventerreinen moeten we selectief en gemeentegrensoverschrijdend benaderen.

Op bovenlokaal niveau wegen we keuzes af voor de inplanting en ontwikkeling van handelslocaties, logistieke knooppunten, clusters voor (nieuwe) maakindustrie, incubatoren, regionale toeristisch-recreatieve bedrijven in de vrijetijdseconomie, ...

Het ruimtelijk beleid moet ervoor zorgen dat de economie kan blijven functioneren en zich versterken binnen de grenzen van de ecologische en sociale draagkracht. Alle vormen en toepassingen van circulaire economie worden voluit ondersteund. Bijkomende ontwikkeling van bedrijvigheid en ondernemingen moet zich enten op de (stedelijke) kernen of economisch strategische gebieden. Zo kunnen ruimtelijke synergieën ontstaan. Een goede multimodale

ontsluiting, zuinig ruimtegebruik, een maximaal ruimtelijk rendement en een kwalitatieve ruimtelijke en landschappelijke inpassing zijn de uitgangspunten. Daarnaast verliezen we specifieke vestigingsfactoren van diverse sectoren, marktwerking en economische realiteit niet uit het oog.

Met 83 000 hectare landbouwgrond blijft de agrarische sector een belangrijke ruimtelijke en economische speler op het platteland. Belangrijke agrarische gebieden blijven voorbehouden voor hun economische landbouwfunctie. Zonevreemde activiteiten worden zo veel mogelijk geweerd. Bedrijven met een verzekerde opvolging krijgen ontwikkelingskansen. Maar de evolutie van het dalende aantal landbouwers, de schaalvergroting en de exportafhankelijke overproductie kan ook ruimtelijke gevolgen hebben zoals de impact van grootschalige monocultuur en gebouwen op onze landschappen. We ondersteunen daarom mogelijkheden voor een hogere toegevoegde waarde, meer tewerkstelling, andere vormen van hoogwaardige voedselproductie, onderzoek en ontwikkeling, kleinschalige verwerkende industrie, ... Verbreding van de landbouwactiviteiten is hierbij zeer belangrijk. Het gaat dan onder andere over bedrijven met hoeveverkoop, toerisme, logies, groene zorg, maar ook landbouwbedrijven die energie produceren voor verkoop aan derden. Zo kan het aandeel van de landbouw in het Bruto Regionaal Product substantieel stijgen.

HOE

WAT gaat de provincie concreet doen?

We maken een beleidskader “ruimtelijke economie” op.

We maken een provinciaal beleidskader op waarin we bovenlokale ruimtelijke afwegingen en keuzes maken voor een gezond economisch weefsel. We geven vorm aan een gebiedsgericht economisch beleid en de “programmering van werklocaties” op bovenlokaal niveau, zoals het BRV vooropstelt.

We ontwikkelen een gebiedsgerichte ruimtelijk-economische visie en strategie voor Limburg. Deze zal uitgaan van een gerichte ontwikkeling van kernen en strategische gebieden. We nemen heel wat aspecten mee in de afweging zoals de beschikbaarheid van ruimte, het bestaande aanbod, de behoeften, noden en tekorten van de diverse sectoren, de ligging, de ontsluiting en bereikbaarheid. Verder bekijken we ook de ruimtelijke alternatieven op bovenlokaal niveau, evenals de mogelijkheid om de beschikbare ruimte te herstructureren of te verdichten. Het beleidskader kan richtlijnen bevatten over de integratie van duurzame energievoorzieningen of het omgaan met ruimtelijk rendement op bedrijventerreinen, afhankelijk van de locatie. Een herverdeling van het juridische aanbod aan bedrijventerreinen behoort tot de opties. Uiteraard nemen we sectorale wetmatigheden en mondiale trends en transities in de economie in acht bij de uitwerking van de visie.

In het voorbereidende onderzoek voor het beleidskader wijden we een specifiek onderdeel aan (niet-limitatief):

- **Taakstelling:** is een taakstelling nog een noodzakelijk onderdeel van een ruimtelijk-economisch beleid of wordt het louter een kwalitatief verhaal? De studie “Ruimte voor Bedrijvigheid in Limburg” (RuBeLim) zullen we, indien nodig, actualiseren.
- **Logistiek:** we klaren de logistieke visie uit. Logistiek hangt samen met export en dit zijn belangrijke onderdelen van de economische ontwikkeling van Limburg. We onderzoeken de potenties, de rol en de uitbouw van de verschillende logistieke knooppunten en vervoersaders. De afstemming met andere doelstellingen rond klimaat, mobiliteit, open ruimte, leefbaarheid van woonbuurten, ruimtelijk rendement, ... is een randvoorwaarde.
- **Handel:** we ontwikkelen een strategie voor de detailhandel en de eventuele afbouw, differentiatie en gerichte regionale versterking van winkelgebieden. Zeker voor het handelaanbod dat niet verweefbaar is in de stads- of dorpskernen is een bovenlokale aanpak nodig om de moordende concurrentie, leegstand, een dalende aantrekkelijkheid van de kernen en extra verkeer het hoofd te bieden. Dit kan leiden tot concrete richtlijnen of ontwikkelingsprincipes voor de vestiging van handelszaken, afhankelijk van de locatie.
- **Incubatoren:** het is zinvol om de ruimtelijke werking rond de doorgroei van de incubator-bedrijven te onderzoeken. Dit kan nuttige inzichten opleveren in de noden en ruimtelijke behoeften van de start-ups en scale-ups en hoe dit ruimtelijk gefaciliteerd kan worden om deze groei-bedrijven in Limburg te houden. Daarbij moeten we bekijken in welke mate nabijheid en clustering nuttig is voor een optimale kruisbestuiving tussen bedrijven en start-ups.

De provincie neemt het voortouw voor de ontwikkeling van de ruimtelijk-economische toekomstvisie. Ze bouwt deze samen op met de relevante Limburgse economische actoren zoals LRM, werkgevers- en werknemersorganisaties (verenigd in SERR Limburg), Locate in Limburg, ...

een gedifferentieerde economie faciliteren

We differentiëren belangrijke landbouwgebieden.

Voor de rechtszekerheid en investeringsplannen van landbouwbedrijven is het noodzakelijk om de plaats van de land- en tuinbouwsector te kennen in de langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling in Limburg. De Vlaamse overheid bakent de grote gehelen van de agrarische structuur af. Dit is generiek gebeurd met de Herbevestigde Agrarische Gebieden (HAG). Aanvullend werkt de provincie een verdere differentiatie van delen van deze gebieden uit. Differentiatie van belangrijke landbouwgebieden buiten het HAG zijn ook mogelijk.

Die gebiedsgerichte differentiatie legt de ontwikkelingsperspectieven vast en bepaalt de richtlijnen voor het ruimtelijk beleid in deze gebieden. Het geeft inzicht in hoe we zullen omgaan met bouw- en bedrijfsontwikkeling van de (verbrede) landbouw en de andere functies zoals woningen, bossen en natuurelementen, paardenactiviteiten, toeristisch-recreatieve voorzieningen, ... We onderzoeken hoe we dit beleid maximaal afdwingbaar kunnen maken.

WAT

rs

Ruimtelijke strategieën

rs1

Ruimtelijke strategie 1

De ruimtelijke regionale eigenheid respecteren

rs2

Ruimtelijke strategie 2

Kernen en strategische gebieden versterken

rs3

Ruimtelijke strategie 3

Vervoersverbindingen uitbouwen

rs4

Ruimtelijke strategie 4

De open ruimte versterken

rs5

Ruimtelijke strategie 5

Een gedifferentieerde economie faciliteren

(rs6)

Ruimtelijke strategie 6

Hernieuwbare energie ruimtelijk integreren

Hernieuwbare energie ruimtelijk integreren

WAAROM is dit belangrijk?

Ruimte en energie op elkaar afstemmen.

Ruimte en energie zijn sterk met elkaar verbonden. Onze energiebehoefte wordt mee bepaald door de ruimtelijke ordening. Niet alleen de fysieke toestand van gebouwen, maar ook de compactheid van bebouwing en de afstand tussen functies hebben een effect op de energievraag. Op het vlak van productie is de organisatie van de ruimte eveneens een cruciale factor. Die bepaalt mee of warmte-uitwisseling en de inplanting van duurzame energiebronnen mogelijk zijn of niet. Omgekeerd hebben het energiebeleid en de transformatie van het huidige centrale energiesysteem naar een decentraal energiesysteem, ook een belangrijke impact op onze ruimtelijke ontwikkeling¹⁰.

De ruimtelijke impact van hernieuwbare energie beheersen.

Om de Europese klimaatdoelstellingen te halen en de bevoorradingszekerheid te garanderen, is het nodig om een groter aandeel duurzame en hernieuwbare energie (wind, water, zon, rest- of aardwarmte) te voorzien. Deze noodzakelijke energietransitie heeft ook ruimtelijke gevolgen. De inpassing van de installaties voor hernieuwbare energie zoals windturbines, zonnepanelen, biomassacentrales of geothermie vraagt ruimtebeslag en heeft een invloed op het visuele voorkomen, de ervaring en de appreciatie van het landschap. Energieopwekking, energietransport en energiebuffering zullen zichtbaarder worden en ontwikkelen zich geleidelijk aan tot een integraal onderdeel van ons bebouwd en onbebouwd landschap.

WAAROM

¹⁰ Hoofdstuk "Ruimte voor Energie" van het Ruimterapport Vlaanderen (RURA) 2018.

hernieuwbare energie ruimtelijk integreren

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

Ruimte geven aan duurzame energiewinning.

We streven als provincie naar klimaatneutraliteit en energie-onafhankelijkheid door decentrale energieproductie. Daarom moet het ruimtelijk beleid de transitie naar groene energie maximaal faciliteren. Energie-infrastructuur moet hun plaats krijgen in Limburg op de meest aangewezen en efficiënte locaties. We moeten onze verantwoordelijkheid opnemen en onze eigen noden proberen af te dekken. Ons energielandschap staat in de eerste plaats ten dienste van onze eigen inwoners, werknemers, werkgevers.

Proefprojecten en innovatieve toepassingen rond warmtenetten, geothermie, waterstof, ... krijgen alle kansen. Het koppelen van duurzame energiewinning aan andere ruimtelijke ingrepen kan voordelen bieden, zoals bijvoorbeeld het gebruik van zonnepanelen in fietspaden, als afdak voor fietsstallingen, als geluidsmuur, als zonnewering tegen gevels, ...

De ruimtelijke effecten van een groene energietransitie sturen de inplanting van hernieuwbare energie in Limburg. De ontwikkeling van het "energielandschap Limburg" moet onze ruimtelijke kwaliteiten en identiteit respecteren en moet maximaal gebeuren binnen het bestaande ruimtebeslag. We streven naar het optimaal gebruik van gebieden die in aanmerking komen voor het opwekken van hernieuwbare energie. Zo vermijden we dat er bijgebouwd wordt in ruimte die geschikt is voor het opwekken van hernieuwbare energie en/of energie-opslag.

HOE

WAT gaat de provincie concreet doen?

We maken een beleidskader “ruimte voor energie” op.

Het beleidskader bevat een beoordelingskader voor de inpassing van duurzame energie. Hierin zitten afwegingselementen voor inplantingsvraagstukken en vergunningsaanvragen van duurzame energie-infrastructuren. Dit bouwen we op vanuit een provinciebrede visie op energie, maar ook met aandacht voor regiospecifieke aspecten zoals de diverse landschapsvormen in Limburg. Het kader bevat criteria en ruimtelijke voorwaarden om de inpasbaarheid van de energie-installaties te beoordelen. We houden ook rekening met specifieke bronafhankelijke locatievereisten, hinderaspecten of direct werkende normen vanuit andere sectorale regelgeving (natuur, water, landschap, veiligheid, ...).

Het beoordelingskader is een leidraad en hulpmiddel voor gemeenten en de provincie om de “goede ruimtelijke ordening” te beoordelen en de opportuniteitstoets uit te voeren, ook in het kader van de “bestemmingsneutraliteit”¹¹. Het beoordelingskader stemmen we af op de relevante ruimtelijke ontwikkelingsprincipes van het BRV¹², het decreet en de uitvoeringsbesluiten (in opmaak) rond bestemmingsneutraliteit¹³.

We actualiseren onze “energieatlas” om up-to-date te blijven met alle snelle ontwikkelingen in deze sector. We verankeren de dynamische energieatlas, met het daarin geïntegreerde windplan, in het beleidskader.

Het opmaken van het beoordelingskader en de actualisatie van onze energieatlas gebeurt in overleg met de relevante publieke en private actoren, waaronder de netwerkbeheerders en de energieproducenten.

¹¹ Bestemmingsneutraliteit is een afwijkingmogelijkheid van stedenbouwkundige voorschriften. Het betekent dat de ruimtelijke bestemming van een gebied op zich geen weigeringsgrond vormt voor de inplanting van installaties voor productie, opslag en distributie van hernieuwbare energie.

¹² Bundeling van energie-infrastructuur en de drietrapsladder voor het lokaliseren van hernieuwbare energie: prioritair in de nabijheid van de eindgebruiker, daarna in ruimten met grote infrastructuur en pas in laatste instantie in gebieden van de open ruimte.

¹³ Voorontwerp van decreet betreffende de bestemmingsneutraliteit voor de winning van hernieuwbare energie (beslissing Vlaamse Regering 20 juli 2018). Ruimtelijke criteria voor de opportuniteitstoets zullen worden vastgelegd bij uitvoeringsbesluit.

We ondersteunen het onderzoek naar lokale ruimtelijke energiestrategieën.

In elke wijk, dorp, stadsdeel moet voor het passende energiemodel gekozen worden, afhankelijk van de energievraag en de mogelijk aanwezige energiebronnen. De gewijzigde energieproductie vraagt energieplanning in elke gemeente, die best gekoppeld wordt met het ruimtelijk, socio-economisch en klimaatbeleid. Nieuwe opportuniteiten vragen om een snelle toetsing en inpassing in de ruimtelijke visie en ontwikkeling. We ondersteunen de gemeenten door het uitbouwen en delen van kennis over hernieuwbare energiesystemen (productie, transport en buffering). We maken dat de gemeenten gemakkelijk en snel een beroep kunnen doen op gespecialiseerde technische kennis en projectbegeleiding.

Bij grotere ontwikkelingen kiezen we voor het meest gepaste energiesysteem. Het gaat hierbij bijvoorbeeld over woonontwikkelingen, bedrijventerreinen of andere functies met een grote energiebehoefte. Een energietoets wijst uit hoe de mogelijkheden van de ruimere omgeving meegenomen kunnen worden om de energietransitie mogelijk te maken. We maken deze energietoets op in samenwerking met de gemeenten en de relevante betrokkenen. De afdeling Ruimtelijke Planning biedt hierbij ruimtelijke expertise.

We zetten de digitale, interactieve energieatlas in om de bestaande toestand te monitoren, de effecten van mogelijke nieuwe projecten te simuleren en vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen. Ook de Limburgse gemeenten en andere belanghebbenden kunnen van dit instrument gebruikmaken om hun eigen klimaatbeleid uit te werken.

WAT

OS

Operationele strategieën

OS1

Operationele strategie 1

Samenwerken vanuit een regionale ruimtelijke visie

OS2

Operationele strategie 2

Duurzaam en klimaatbestendig werken

OS3

Operationele strategie 3

Geïntegreerd en gebiedsgericht werken

OS4

Operationele strategie 4

Realisatie- en investeringsgericht werken

OS5

Operationele strategie 5

Veranderingsalert werken

Samenwerken vanuit een regionale ruimtelijke visie

WAAROM is dit belangrijk?

Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen doorvertalen op maat van Limburg.

De ambities uit de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) zijn in hoofdlijnen goed, maar de benadering is te generiek en te weinig gebiedsgericht. Het is belangrijk dat ontwikkelings- en groeikansen gebiedsspecifiek bekeken worden.

Het uitgangspunt van het BRV is zorgvuldig omgaan met de beschikbare ruimte: meer doen met minder ruimte. Woningen, werkplekken en voorzieningen moeten we voortaan bouwen op goed gelegen locaties in steden en dorpen, dichtbij knooppunten van openbaar vervoer. Vanaf 2040 wordt geen extra open ruimte meer ingenomen.

Limburg heeft een andere ruimtelijke structuur dan de rest van Vlaanderen. De stedelijkheid in Limburg is anders, de open ruimte is beter, maar het openbaar vervoer is slechter. Limburg ligt excentrisch in Vlaanderen, maar centraal in een ruimere internationale context (Nederland, Duitsland). Deze situatie vraagt strategieën met andere klemtonen dan deze vanuit Vlaams perspectief.

WAAROM

samenwerken vanuit een regionale ruimtelijke visie

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

Een regiobrede ruimtelijke visie voor de 42 Limburgse gemeenten ontwikkelen.

We moeten de principes van het BRV (in opmaak) toepassen op Limburg, maar rekening houden met onze ruimtelijke situatie en eigenheid. Hiervoor is er een langetermijnvisie nodig die vertrekt vanuit een ruimtelijke samenhang én een niet-concurrentiële samenwerking tussen de gemeenten. Interne verdeeldheid en onderlinge competitie binnen Limburg zijn reële bedreigingen. Als we uit elkaar gespeeld worden, maakt dat ons zwak. Samen staan we sterker om als regio kansen te creëren en te benutten.

Een gemeenschappelijk verhaal en gedeelde visie bieden een referentiekader voor lokale besturen. Een visie vanuit regionaal belang helpt om ruimtelijke keuzes te maken en afstemming te zoeken tussen bovenlokale en lokale gebiedsontwikkelingen. Het geeft sturing aan de “verdeelvraagstukken” die gebaat zijn bij een regionale aanpak, zoals de verdeling van bijkomende woningen, bedrijventerreinen of handelszones.

Het ontwikkelen en realiseren van een regionale visie is maar zinvol en haalbaar als er een bereidheid is om gezamenlijke afspraken te maken over het gebruik van de ruimte in Limburg. Dat is niet vanzelfsprekend, maar wel noodzakelijk. Afspraken moeten gebeuren op basis van vertrouwen en collegialiteit, zonder compensaties met de apothekersweegschaal af te wegen.

De aanpassing van de gemeentefinanciering is een flankerende voorwaarde voor de slaagkans. Die baseert zich onder meer op het aantal inwoners en bedrijven. Daarom wil elke gemeente zoveel mogelijk zelf ontwikkelen. Lokale besturen worden in feite financieel beloond voor ruimte-inname. Zo wordt ruimte-inname gestimuleerd en gefaciliteerd om inkomsten te genereren. Dit leidt niet alleen tot meer ruimtebeslag en verspreiding. Het is ook contraproductief voor de leefbaarheid van een regio om elke ontwikkeling toe te laten in elke gemeente. Niet alles is overal wenselijk. Verspreide ontwikkelingen van woningen en bedrijven zijn ook nadelig voor de mobiliteit.

HOE

WAT gaat de provincie concreet doen?

We maken een Beleidsplan Ruimte Limburg op.

In het nieuwe systeem van ruimtelijke beleidsplanning krijgt elk bestuursniveau de beleidsruimte en verantwoordelijkheid om zijn eigen rol en prioriteiten te bepalen voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling. De provincie benut deze kans om een eigen ruimtelijke visie uit te werken op maat van Limburg als brug tussen Vlaanderen en de gemeenten. Hierbij erkennen we de autonomie van de gemeenten.

Het BRL is een richtinggevend en verbindend project voor Limburgers, actoren, structuren en streken. Het BRL is een ruimtelijk manifest dat de basis vormt voor een "regiocontract" om met alle betrokkenen samen te werken aan de ruimtelijke toekomst van Limburg. We hopen dat zo veel mogelijk actoren vrijwillig, maar niet vrijblijvend, het engagement opnemen om het BRL als richtlijn te hanteren voor de uitvoering van hun eigen visies, doelstellingen, acties en projecten.

We ondersteunen de gemeenten in hun ruimtelijk beleid.

We blijven inzetten op een uitgebreide en constructieve advisering van allerlei ruimtelijke plannen, projecten en verordeningen, ook op juridisch vlak. Zo stimuleren we de gemeenten om de ruimtelijke strategieën mee in de praktijk te brengen. Als lokale besturen dat wensen, zijn we bereid om deel uit te maken van het planteam dat een gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan opmaakt.

We dragen actief bij aan de uitbouw en intensivering van de "atriumwerking". De Vlaamse overheid regisseert dit "lerend netwerk" van lokale omgevingsambtenaren en heeft tot doel informatie te geven, kennis te delen en ervaringen uit te wisselen. We bepalen mee de inhoud en frequentie van de provinciale contactmomenten.

We organiseren ons als professionele helpdesk voor gemeenten. We geven deskundig advies over ruimtelijke aspecten, juridische zaken, procedurele vragen, consistente interpretatie van regelgeving op vlak van ruimtelijke planning, ... Dit respecteert en ondersteunt de autonomie van de Limburgse gemeenten.

We ontsluiten de relevante resultaten van onze provinciale ruimtelijke studies en onderzoeken naar de gemeenten en bezorgen gerichte cijfers, bijvoorbeeld over het wonen. Hier kunnen de lokale besturen hun eigen beleid mee onderbouwen en erop afstemmen.

Tot slot geven we gemeenten een financieel duwtje in de rug via subsidiereglementen voor ruimtelijke plannen of projecten in uitvoering of onderbouwing van provinciale strategische hefboomprojecten en werven.

OS

Operationele strategieën

OS1

Operationele strategie 1

Samenwerken vanuit een regionale ruimtelijke visie

OS2

Operationele strategie 2

Duurzaam en klimaatbestendig werken

OS3

Operationele strategie 3

Geïntegreerd en gebiedsgericht werken

OS4

Operationele strategie 4

Realisatie- en investeringsgericht werken

OS5

Operationele strategie 5

Veranderingsalert werken

OS 2: Duurzaam en klimaatbestendig werken

WAAROM is dit belangrijk?

Werken aan de klimaatuitdagingen en duurzaamheidsdoelstellingen.

De klimaatverandering maakt het weer extremer, met zowel periodes van droogte, hitte als wateroverlast. Dit heeft negatieve gevolgen voor mensen, planten en dieren: hittestress in steden, overstromingen, voedselproductie die door veranderende en uitzonderlijke weersomstandigheden onder druk komt te staan, ... De uitstoot van broeikasgassen moet drastisch verminderen (mitigatie). Daarnaast moeten we ons ook beschermen tegen de deels onvermijdelijke gevolgen van de klimaatopwarming (adaptatie).

Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en de klimaatverandering aanpakken is een mondiale uitdaging en dus de verantwoordelijkheid van iedereen, zeker van alle overheidsinstanties. Limburg wil vastberaden zijn steentje bijdragen. Klimaat en duurzaamheid zijn overkoepelende thema's die sterk vervlochten zitten in verschillende aspecten van de ruimte. We moeten ze dus ook via het ruimtelijk beleid aanpakken. Ook op het vlak van ruimtelijke planning moeten we doordachte beleidskeuzes maken.

WAAROM

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

Duurzaamheid en klimaat als leidraad voor het beleid gebruiken.

De Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties staan samen voor een duurzame economische, sociale en ecologische ontwikkeling op wereldvlak. De provincie hanteert deze ontwikkelingsdoelen als referentiekader voor het toekomstige provinciale beleid.

Bijna alle Limburgse burgemeesters tekenden het Europese Burgemeestersconvenant voor Klimaat en Energie 2030. Zo werken we samen onverminderd verder aan de klimaatdoelstellingen op gemeentelijk niveau. De provincie neemt de coördinatie op zich.

Limburg heeft voor zichzelf de uitdaging en doelstelling geformuleerd om tegen 2050 volledig klimaatneutraal te zijn. Met het opmaken van een provinciaal klimaatadaptatieplan¹⁴ is een stap vooruit gezet in het klimaatbeleid. Een actieplan bundelt de lopende en nieuwe projecten en zet aan tot effectieve realisaties op het terrein.

HOE

¹⁴ Vastgesteld door de provincieraad 20 september 2017.

WAT gaat de provincie concreet doen?

We formuleren de ruimtelijke strategieën in de beleidsvisie zo dat ze bijdragen aan mitigatie, adaptatie en een duurzame ruimtelijke ontwikkeling.

We moeten onze ruimte zo organiseren dat we onze energiebehoefte verkleinen, de uitstoot van broeikasgassen afbouwen en dat we Limburg maximaal beschermen tegen de klimaatopwarming en bijbehorende effecten. Dat kan bijvoorbeeld door in te zetten op infrastructuur voor alternatieve vervoersmodi, ontwikkelingen te clusteren rond collectieve vervoersknopen, verhardingen te beperken of weg te nemen, verspreide bebouwing tegen te gaan, ruimte intensiever te benutten, meer groen te voorzien in onze steden en ruimte te geven aan waterlopen. Die uitgangspunten zijn ingebed in de ruimtelijke strategieën.

We stellen een Limburgse ruimtecureator aan.

Streven naar minder ruimtebeslag is een belangrijke pijler van een duurzaam en klimaatbestendig ruimtelijk beleid. Er zijn grenzen aan de ruimtelijke groei. Er is al veel ruimte ingenomen, maar er is ook nog veel onderbenut of inefficiënt gebruikt ruimtebeslag. We moeten ons bewust worden van onze ruimte-inname en durven nadenken over een cultuur van niet-bouwen, van hergebruik en delen, van ruimtelijk opruimen en beter benutten. Ruimtelijke behoeften invullen moet niet automatisch leiden tot ruimtelijke uitbreiding, nieuwe gebouwen of verhardingen. Die cultuuromslag vraagt kennis, daadkracht, doorzettingsvermogen en heel veel communicatie. Om draagvlak op te bouwen starten we een sensibiliseringstraject naar lokale politici en ambtenaren, naar middenveldorganisaties en naar burgers.

Een Limburgse ruimtecureator (werktitel) inspireert en motiveert de provincie, gemeenten, bedrijven, verenigingen en burgers om anders te kijken naar hun ruimtelijke behoeften. Hij/zij is een autoriteit in het vakgebied van de ruimtelijke planning, met geloofwaardigheid door eigen projecten en met aanzien in de academische en politieke wereld. De ruimtecureator zet de toon van het debat rond ruimtelijke zuinigheid en kwaliteit en initieert campagnes. Hij/zij trekt door Limburg om lezingen en workshops te geven en geeft tips en aanbevelingen in de eigen provinciale ruimtelijke planningsprocessen. Hij/zij geeft, op vraag, raad en suggesties aan de provinciale administratie in bepaalde omgevingsvergunningsdossiers van strategisch belang voor de provincie.

WAT

OS

Operationele strategieën

OS1

Operationele strategie 1

Samenwerken vanuit een regionale ruimtelijke visie

OS2

Operationele strategie 2

Duurzaam en klimaatbestendig werken

OS3

Operationele strategie 3

Geïntegreerd en gebiedsgericht werken

OS4

Operationele strategie 4

Realisatie- en investeringsgericht werken

OS5

Operationele strategie 5

Veranderingsalert werken

Geïntegreerd en gebiedsgericht werken

WAAROM is dit belangrijk?

Oplossingen zoeken waar het generieke beleid tekortkomt.

Geïntegreerde gebiedsontwikkeling is een hoeksteen van het ruimtelijk beleid. Het is een manier van werken die oplossingen biedt waar het generieke beleid tekortkomt. Het focust op een bepaald gebied met een complexe problematiek. Het vraagt om multidisciplinaire samenwerking tussen veel actoren, verschillende bestuursniveaus en beleidsdomeinen. Het zoeken naar win-winsituaties leidt vaak tot betere oplossingen. Gebiedsgerichte projecten worden aangepakt vanuit een ruimtelijke invalshoek met als doel bij te dragen tot meer ruimtelijke kwaliteit.

WAAROM

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

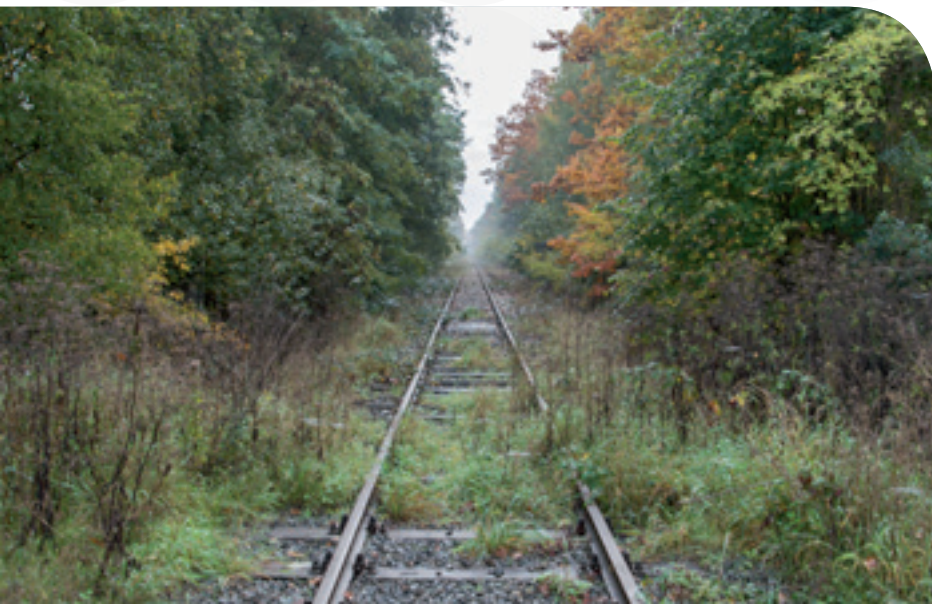
Krachten bundelen om complexe problematieken en gezamenlijke kansen aan te pakken.

In Limburg zijn er verschillende strategische gebiedsgerichte projecten lopende. De provincie neemt een trekkersrol op in de projecten Albertknoop, De Wijers, Kolenspoor, Fruitspoor en Signaalgebied Campus Diepenbeek. Ook verschillende andere partners coördineren strategische projecten zoals de Duinengordel, Rivierpark Maasvallei, Nationaal Park Hoge Kempen, Kempenbroek, Bosland, ... De provincie werkt hier aan mee en ondersteunt waar mogelijk.

Maar ook in de toekomst blijft het belangrijk om nieuwe synergieën en opportuniteiten te detecteren. Verschillende sectoren en overheden moeten hier alert voor blijven en ruimte, tijd en middelen vrijmaken.

De schaalgrootte en werkwijze van de provincie is ideaal om uitdagingen aan te pakken die de gemeentegrenzen overstijgen en complex zijn door een veelheid aan betrokkenen. De provincie zit dicht genoeg op het terrein om het probleem te vatten en te analyseren en ver genoeg van de lokale belangen om een oplossing mogelijk te maken en diverse partners rond de tafel te brengen.

HOE

WAT gaat de provincie concreet doen?

We zetten voluit in op strategische geïntegreerde gebiedsontwikkeling.

We verankeren de gebiedsgerichte samenwerking structureel in de organisatiestructuur van het provinciebestuur, over sectorale bevoegdheden heen. Die keuze gaat gepaard met een gerichte inzet van mensen en (financiële) middelen. De organisatiebrede verankering maakt ons sterker om projecten uit te voeren. De afdeling Ruimtelijke Planning neemt intern de coördinatie van de gebiedsgerichte werking op.

De provincie neemt het voortouw in strategische projecten van regionaal belang die ruimtelijk structurerend kunnen zijn voor de ontwikkeling van een regio. We doen dit als de potenties van het project duidelijk zijn en als er een behoefte of draagvlak is voor bovenlokale samenwerking. We engageren ons om die projecten geïntegreerd en gebiedsgericht aan te pakken in samenwerking met interne diensten en externe partners. We doen dit vanuit een integrale en ruimtelijke invalshoek, met een focus op realisatie. Het accent ligt op ontwikkeling, regie, coördinatie en verbinding.

We werken op die manier verder aan het Kolenspoor, het Fruitspoor, de Albertknoop en De Wijers. We vatten ook de fietssnelwegen op als geïntegreerde gebiedsgerichte projecten. Afhankelijk van de gebieden waar de tracés van fietssnelwegen doorheen lopen, zijn er kansen om relevante koppelingen te maken met economie, natuur, toerisme, ... We blijven daarnaast partner in gebiedsgerichte projecten van andere actoren.

WAT

OS

Operationele strategieën

OS1

Operationele strategie 1

Samenwerken vanuit een regionale ruimtelijke visie

OS2

Operationele strategie 2

Duurzaam en klimaatbestendig werken

OS3

Operationele strategie 3

Geïntegreerd en gebiedsgericht werken

OS4

Operationele strategie 4

Realisatie- en investeringsgericht werken

OS5

Operationele strategie 5

Veranderingsalert werken

Realisatie- en investeringsgericht werken

WAAROM is dit belangrijk?

WAAROM

Beleid omzetten naar concrete uitvoering op het terrein.

Het is noodzakelijk om de bovenlokale visie tastbaar te maken. De plannen die we vandaag maken, moeten snel tot zichtbare veranderingen en realisaties leiden op het terrein. Zo wordt het ruimtelijk beleid concreet voor de Limburger, groeit het draagvlak ervoor en wordt meerwaarde gerealiseerd.

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

Gericht investeren in hefboomprojecten.

We investeren gericht in projecten die bijdragen aan de realisatie van het toekomstperspectief. De beschikbare middelen moeten we selectief gebruiken voor ruimtelijke, maatschappelijke, verbindende of economische hefboomprojecten met effectieve impact en een sneeuwbal effect. De keuze van de hefboomprojecten waar we in investeren, gebeurt doordacht en in overleg met relevante actoren. Want de provincie investeert niet alleen. Financiële injecties van andere besturen, uitvoerende overheidsdiensten en betrokken organisaties zijn eveneens noodzakelijk. Ook burgers of burgerorganisaties kunnen bijdragen aan de realisatie van die hefboomprojecten. De inzet van hun kennis, netwerk en menskracht op het terrein is ook een vorm van investering.

Het ruimtelijk instrumentarium doelgericht inzetten.

Om tot goede en effectieve resultaten te komen, moet ingezet worden op verschillende instrumenten van de 4 pijlers van het ruimtelijk beleid: plannen, vergunnen, uitvoeren en handhaven. In de praktijk wordt het ruimtelijk beleid voornamelijk bepaald door structuurplannen, uitvoeringsplannen en vergunningen. De vergunningen volgen echter niet altijd de planvisies. Handhaving is het noodzakelijke sluitstuk van een effectief ruimtelijk beleid, maar blijft vaak achterwege. Een coherente houding van alle overheden is nodig bij het opmaken van plannen, het verlenen van vergunningen en het controleren van de uitvoering op het terrein.

Alle mogelijke bevoegdheden benutten.

Ook buiten het ruimtelijk beleid zijn er mogelijkheden om op de 4 pijlers in te zetten. Zo heeft de provincie decretale taken op het vlak van de watertoetsadvisering, het afschaffen of verleggen van buurtwegen, de inrichting en het beheer van de waterlopen van 2de categorie (inclusief handhaving), ... Bovendien zijn er ook heel wat taken die de provincie op eigen initiatief opneemt, zoals het ontwikkelen van bedrijventerreinen en fietssnelwegen, subsidies voor groene speelplaatsen, landbouwinnovatie, functionele en recreatieve fietspaden, de inrichting van natuurverbindingen en ecologisch bermbeheer, ... Een cross-sectorale inzet van bevoegdheden en instrumenten van alle overheden moet maximaal inspelen op een kwalitatieve ruimtelijke ontwikkeling.

WAT gaat de provincie concreet doen?

We investeren realisatiegericht.

De ontwikkeling van ideeën, plannen en projecten koppelen we steeds aan een budgettaire en realisatiegericht luik. We nemen een consequente houding aan om de maatschappelijke kosten-baten van een project te analyseren en te overwegen. De doorkijk naar wie een project kan realiseren of waar de investeringsmiddelen vandaan kunnen komen, nemen we van bij aanvang mee. Zo kunnen we de energie en de middelen op haalbare en realistische initiatieven richten en blijven plannen geen dode letter. Het is een continue oefening voor alle projecten om te onderzoeken hoe we middelen kunnen vergaren en substantieel kunnen inzetten met een maximale impact, hefboomwerking en financieel multiplicatoreffect via klassieke of innovatieve financiële instrumenten (subsidies, rollend investeringsfonds, cofinanciering van andere overheden en partners, ...).

We gebruiken alle beschikbare ruimtelijke instrumenten.

We blijven provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen (PRUP) opmaken om de gewenste ontwikkeling van Limburg mee te realiseren. We doen dat steeds in overleg met de betrokken gemeenten en andere belanghebbenden. We kunnen dit doen voor bijvoorbeeld regionale bedrijventerreinen, toeristisch-recreatieve domeinen van provinciaal belang, SALK- of LIRES-projecten, wegeninfrastructuur, groenblauwe dooradering, watergevoelige open ruimtegebieden of strategische projecten uit de gebiedswerking.

We zetten onze vergunningsbevoegdheid in om het toekomstperspectief voor Limburg te faciliteren. De ruimtelijke beleids- of planvisie nemen we mee in de behandeling en beslissing van omgevingsvergunningen. Bij de beoordelingsruimte blijven we uiteraard binnen de kaders en mogelijkheden van de geldende regelgeving. De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) laat toe dat bij de beoordeling van de "goede ruimtelijke ordening" in omgevingsvergunningsaanvragen rekening wordt gehouden met beleidsmatig gewenste ontwikkelingen, zoals vastgelegd in een ruimtelijk structuurplan of beleidsplan.

We maken maximaal gebruik van de instrumentenkoffer die de Vlaamse overheid ontwikkelt in het decreet rond een realisatiegericht instrumentarium ("instrumentendecreet").

In samenspraak met de andere provincies onderzoeken we welke handhavingsmogelijkheden en -bevoegdheden we als provincie kunnen inzetten in het ruimtelijk beleid, bijvoorbeeld bij verleende omgevingsvergunningen of via bevoegdheden van de gouverneur.

OS

Operationele strategieën

OS1

Operationele strategie 1

Samenwerken vanuit een regionale ruimtelijke visie

OS2

Operationele strategie 2

Duurzaam en klimaatbestendig werken

OS3

Operationele strategie 3

Geïntegreerd en gebiedsgericht werken

OS4

Operationele strategie 4

Realisatie- en investeringsgericht werken

OS5

Operationele strategie 5

Veranderingsalert werken

Veranderingsalert werken

WAAROM is dit belangrijk?

Impactvolle veranderingen tijdig detecteren.

De wereld om ons heen evolueert permanent op sociaal, cultureel, politiek, economisch, ecologisch, technologisch en regelgevend vlak. Wij hebben hier vaak geen vat op, maar het kan wel invloed hebben op het gebruik en het beheer van de ruimte in Limburg. Sommige evoluties zijn snel en direct voelbaar, andere ontwikkelen zich trager en hebben eerder een impact op een langere termijn of zijn op voorhand maar moeilijk in te schatten.

Technologische evoluties zullen bijvoorbeeld onze leefomgeving mee hertekenen. Denk hierbij maar aan de ontwikkelingen in de energiesector, de digitale evoluties, de automotive, maar ook de ontwikkeling van drones, cleantech en circulaire technologie, vertical farming, ... De klimaatverandering zal meer zichtbaar worden en een invloed hebben op onze leefomgeving. Als periodes van extreme droogte en een tekort aan water vaker voorkomen, kan dit leiden tot schade aan de landbouw, uitstervende diersoorten, frequentere stormen met wateroverlast.

WAAROM

HOE kunnen we dit samen aanpakken?

Aangepast beleid voeren op basis van wijzigende evoluties.

Ruimtelijke ontwikkelingen en veranderingen in de ruimte gaan traag omdat ze vaak complex zijn, lange plannings- en realisatieprocedures doorlopen en hoge investeringen vragen. Om resultaat te bereiken is het dus goed om uitgetekende strategieën voor het ruimtelijk beleid voldoende lang vol te houden. Maar daarnaast is het ook nodig om flexibiliteit aan de dag te leggen om te anticiperen op allerlei veranderingen in onze leefomgeving of in de beleidscontext. Als bepaalde evoluties zich doorzetten, kan dat nieuwe opties of opportuniteiten met zich meebrengen. Als we indicaties zien dat de maatschappij of de omgeving zich in de ene of de andere richting ontwikkelt, moeten we snel schakelen en het beleid dynamisch bijsturen. Dat is efficiënter dan de feiten achterna lopen en dan pas beginnen nadenken over de impact ervan.

WAT gaat de provincie concreet doen?

We implementeren een systeem van “Early Warning Signals” in onze werking.

We zetten een systeem op om permanent de gebeurtenissen in verschillende domeinen om ons heen te scannen via allerlei kanalen (literatuur, media, ...) . Door dit systematisch te monitoren en deze “Early Warning Signals” (EWS) te interpreteren, proberen we de mogelijke impact ervan op de leefomgeving van Limburg of op het provinciale ruimtelijk beleid in te schatten. Hiermee ontwikkelen we een structurele methodiek om onze eigen strategieën continu te evalueren en te toetsen op hun toekomstrobustheid en performantie¹⁵. Die inzichten zijn nodig om tijdig het beleid bij te sturen in het kader van de veranderende context en omgeving.

¹⁵ Het installeren van deze EWS-systeematiek in onze werking en organisatie gebeurt in samenwerking met TomorrowLab binnen de opdracht rond de strategische toekomstverkenning.

Overzicht ruimtelijke strategieën

STRATEGIE	WAAROM is dit belangrijk?	HOE kunnen we dit samen aanpakken?	WAT gaat de provincie concreet doen?
1. De ruimtelijke regionale eigenheid respecteren	De identiteit van Limburg en de Limburgers versterken.	Het fysisch systeem meer sturend maken in ruimtelijke planningsprocessen en projecten.	We hebben aandacht voor de fysische en regionale eigenheid in alle ruimtelijke dossiers.
2. Kernen en strategische gebieden versterken	- De stedelijkheid van Limburg versterken. - De ruimtelijke versnippering tegengaan. - De demografische switch opvangen.	- Ruimtelijke ontwikkelingen sturen naar geschikte plaatsen vanuit een regionale visie. - Het principe van "Transit Oriënted Development" hanteren. - Kernen en strategische gebieden kwalitatief verdichten.	- We selecteren en categoriseren kernen en strategische gebieden als basis voor ruimtelijke ontwikkelingen. - We maken een beleidskader "wonen" op.
3. Vervoersverbindingen uitbouwen	De multimodale bereikbaarheid en een efficiënte ontsluiting van de regio waarborgen.	- Vier complementaire en performante netwerken voor vervoer realiseren. - Fietsinfrastructuur resoluut en overal verbeteren. - Het Spartacusplan volledig realiseren. - Gericht investeren in de wegeninfrastructuur en het verminderen en verduurzamen van het gemotoriseerd vervoer. - Blijven inzetten op spoor- en waterwegen en luchttransport voor goederenvervoer.	- We nemen een centrale en actieve rol op in de vervoerregioaad. - We maken een beleidskader "fietsen" op.
4. De open ruimte versterken	De ecosysteemdiensten voor de maatschappij garanderen.	- Meer samenhang van de open ruimte realiseren. - Het juridisch-planologische aanbod aan "harde" bestemmingen evalueren en schrappen waar nodig.	- We maken een beleidskader "groenblauwe dooradering" op. - We voeren een openruimtepostief, planologisch beleid.
5. Een gedifferentieerde economie faciliteren	De welvaart van de regio en de Limburgers verhogen.	- Verder bouwen op regionale economische strategieën. - Kansen geven aan internationalisering. - Ruimte geven aan de verschillende facetten van het brede economisch spectrum.	- We maken een beleidskader "ruimtelijke economie" op. - We differentiëren belangrijke landbouwgebieden.
6. Hernieuwbare energie ruimtelijk integreren	- Ruimte en energie op elkaar afstemmen. - De ruimtelijke impact van hernieuwbare energie beheersen.	Ruimte geven aan duurzame energiewinning.	- We maken een beleidskader "ruimte voor energie" op. - We ondersteunen het onderzoek naar lokale ruimtelijke energiestrategieën.

Overzicht operationele strategieën

STRATEGIE	WAAROM is dit belangrijk?	HOE kunnen we dit samen aanpakken?	WAT gaat de provincie concreet doen?
1. Samenwerken vanuit een regionale ruimtelijke visie	Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen doorvertalen op maat van Limburg.	Een regiobrede ruimtelijke visie voor de 42 Limburgse gemeenten ontwikkelen.	- We maken een Beleidsplan Ruimte Limburg op. - We ondersteunen gemeenten in hun ruimtelijk beleid.
2. Duurzaam en klimaatbestendig werken	Werken aan de klimaatuitdagingen en duurzaamheidsdoelstellingen.	Duurzaamheid en klimaat als leidraad voor het beleid gebruiken.	- We formuleren de ruimtelijke strategieën die bijdragen aan mitigatie, adaptatie en duurzame ruimtelijke ontwikkeling. - We stellen een Limburgse ruimtecuroator aan.
3. Geïntegreerd en gebiedsgericht werken	Oplossingen zoeken waar het generieke beleid tekort komt.	Krachten bundelen om complexe problematieken en gezamenlijke kansen aan te pakken.	We zetten in op strategische geïntegreerde gebiedsontwikkeling.
4. Realisatie- en investeringsgericht werken	Beleid omzetten naar concrete uitvoering op het terrein.	- Gericht investeren in hefboomprojecten. - Het ruimtelijk instrumentarium doelgericht inzetten. - Alle mogelijke bevoegdheden benutten.	- We investeren realisatiegericht. - We gebruiken alle beschikbare ruimtelijke instrumenten.
5. Veranderingsalert werken	Impactvolle veranderingen tijdig detecteren.	Aangepast beleid voeren op basis van wijzigende evoluties.	We implementeren een systeem van "Early Warning Signals" in onze werking.

Proces Beleidsplan Ruimte Limburg

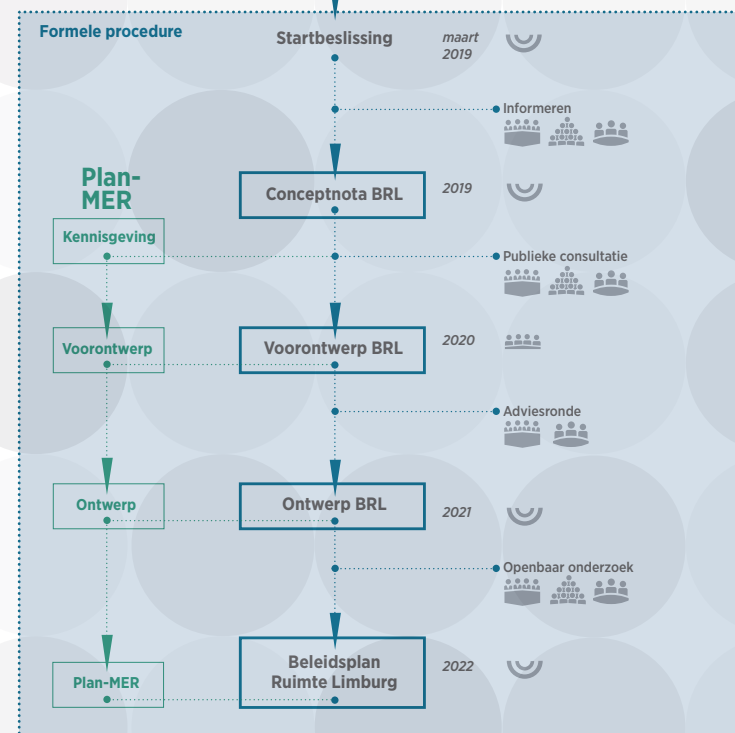
De focusnota is een mijlpaal in het proces tot het opmaken van het BRL. Het sluit de focus- en verdiepingsfase af waarin we inhoudelijk onderzoek voerden, focuspunten verkenden en de consultatie startten met verschillende actoren in het ruimtelijk beleidsveld. Met de focusnota ronden we het “vrij proces” af.

We starten nu de formele procedure voor het opmaken van het BRL, zoals het decretaal is voorgeschreven. Hierin hebben de provincieraad en de Procoro een rol en is er participatie en inspraak voorzien van de andere bestuursniveaus en het ruime publiek.

In het vervoltraject werken we de strategische visie verder uit en bereiden we de beleidskaders voor die het beleid moeten operationaliseren. We integreren ook de milieu-effectenbeoordeling in het proces. Via consultaties en overleg met allerhande stakeholders wordt dit alles geconcretiseerd, verfijnd en een draagvlak opgebouwd. We toetsen de visie en de strategieën ook af aan de ontwikkelde toekomstscenario's om de toekomstrobuustheid van het beleid te vergroten.

Ondertussen blijft het debatplatform www.welklimburgwil jij.be online. Hier kan iedereen ideeën over de ruimtelijke ontwikkeling van Limburg posten die interessant of nuttig kunnen zijn voor het BRL.

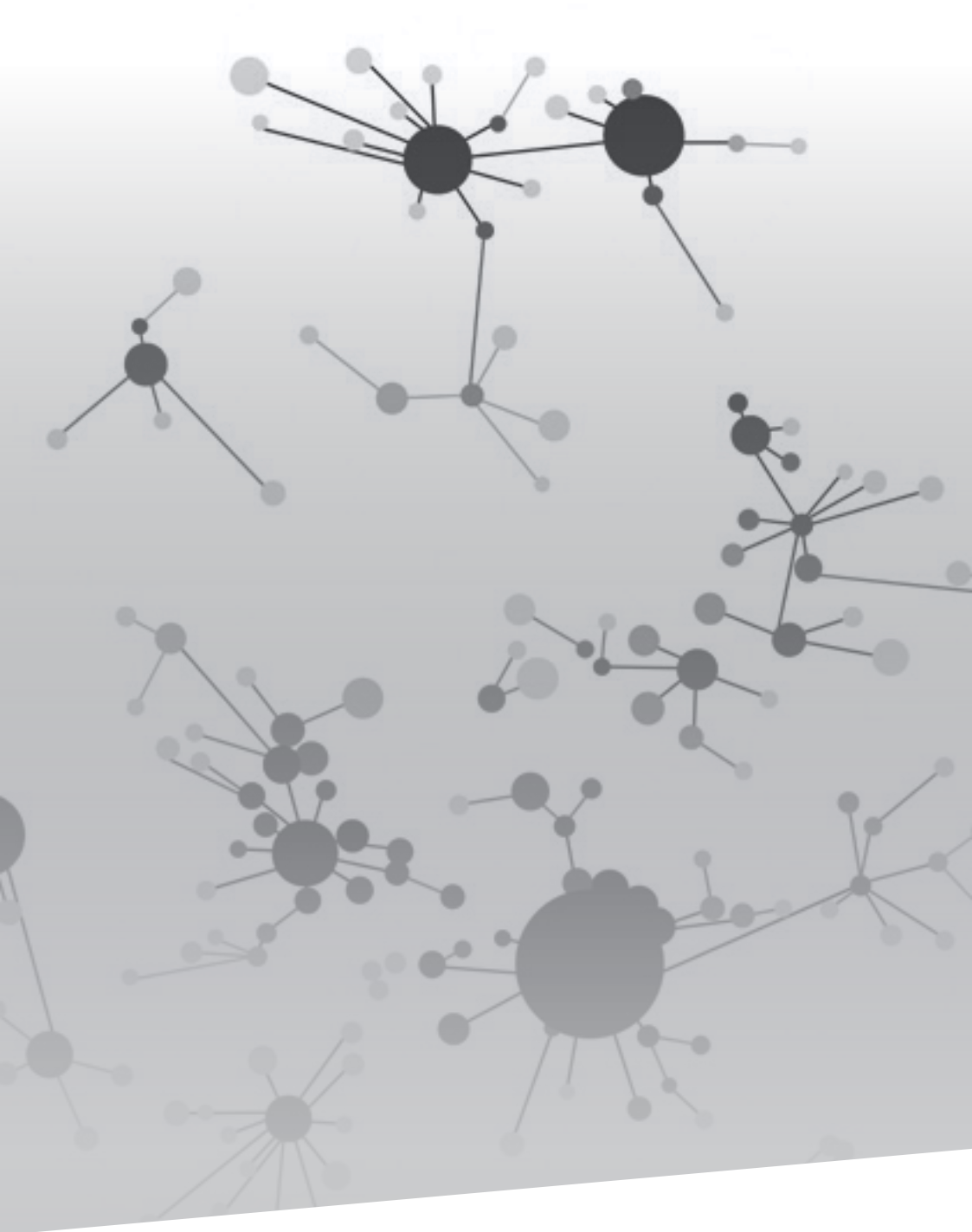

- deputatie
- provincieraad
- andere bestuursniveaus
- publiek
- procoro (Provinciale Commissie voor Ruimtelijke Ordening)

FIGUUR: processchema opmaak Beleidsplan Ruimte Limburg (BRL).

Colofon

- Uitgave** De deputatie van de provincieraad van Limburg • Herman Reynders, gouverneur-voorzitter
Inge Moors, Bert Lambrechts, Igor Philtjens, Tom Vandeput, gedeputeerden,
en Liliane Vansummeren, provinciegriffier wd
- Tekst** Afdeling Ruimtelijke Planning, provincie Limburg
- Vormgeving** Jan Beulen, Informatie en Communicatie, provincie Limburg
- Fotografie** Robin Reynders, Informatie en Communicatie, provincie Limburg
Els Verbakel, Koen De Langhe, Guy van Grinsven, Liesbeth Driessen en Karel Hemerijckx
- Drukwerk** Drukkerij Baillien & Maris N.V. Hasselt
- V.u.** Vera Boesmans, Universiteitslaan 1, B-3500 Hasselt
- Wettelijk depotnummer D/2019/5.857/06

provincie Limburg
Universiteitslaan 1
B-3500 HASSELT

limburg.be